

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

**Кыргыз Республикасында
инфляция боюнча баяндама**

2010-жылдын IV чейреги

2011-жылдын январь айы

Бишкек

Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама

Редакциялык кеңеш:

Төрага: Чокоев З.Л.
Кеңештин мүчөлөрү: Урустемов С.А.
Исакова Г.А.
Ыктыбаев А.Э.

Жооптуу катчы: Айдарова А.К.

Басылманын мазмунуна байланыштуу маселелер боюнча:

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(996 3312) 66-90-52 телефону,
(996312) 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот.
Электрондук почта: aaidarova@nbkr.kg

Басылманын таркатылышына байланыштуу суроолор боюнча:

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Тышкы жана коомдук байланыштар бөлүмүнө
Бишкек шаары, Т.Үмөталиев атындагы көчө, 101 дареги боюнча,
(996 3312) 66-90-09 телефону,
(996312) 61-07-30 факсы аркылуу кайрылсаңыздар болот
Электрондук почта: pr@nbkr.kg
<http://www.nbkr.kg>

Басылма, республикадагы жана анын региондорундагы керектөө бааларынын динамикасынын чагылдырылышын жана инфляциянын негизги факторлорун иликтөөлөрдү, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясат жагындагы чечимдери жөнүндө маалыматты камтыйт жана анда келерки мезгилге инфляциялык болжолдоолор келтирилет. Чейрек сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Басылманын маалыматтарын жаңыртуунун акыркы күнү: 2011-жылдын 26-январы.

Уюштуруучу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.

Басылма, Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинде каттоодон өткөрүлгөн, жалпыга маалымдоо каражаттарын каттоо жөнүндө 2001-жылдын 2-ноябрындагы 628-номериндеги күбөлүккө ээ.

«Next Print» ЖЧКсынын басма борборунда басууга даярдалды жана басылып чыгарылды.
100 нускада чыгарылат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2011-жыл.

Басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайрадан басылып чыгарылууга жана кайсыл формада жана кандай каражаттар аркылуу болбосун таркатылууга тийиш эмес. Басылманы көчүрүп басууда жана которууда «Кыргыз Республикасында инфляция боюнча баяндама» басылмасына милдеттүү түрдө таянуу зарыл.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Аталган басылма, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын өткөн жыл ичинде бүткөргөн иши жөнүндө отчету болуп саналат. Ал республиканын экономикалык өнүгүүсү, Улуттук банктын акча-кредит саясаты жөнүндө кыскача маалыматты, финансылык отчетун, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде басылып чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Ай сайын чыгарылуучу маалыматтык басылма, Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү жана экономика секторлору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Ай сайын кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылма, Кыргыз Республикасынын тышкы секторунун өнүгүшүндөгү тенденцияларды жана төлөм теңдеми, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз, эл аралык инвестициялык позиция боюнча маалыматтарын камтыйт. Басылма, чейрек сайын – январь, май, июль жана октябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Банк тутумунун өнүгүү тенденциялары

Финансылык ортомчу катары Кыргыз Республикасынын банк тутумунун өнүгүшүнө иликтөөлөрдү жүргүзүү, турукташууга жетишүүдө жана аны колдоп турууда орун алган тоскоолдуктарды, ошондой эле бүтүндөй банк тутумунун турукташуусунун курамдык элементтерине баа берүү, аталган басылманын максаты болуп саналат. Басылма, жарым жылда бир жолу кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Басылма, коммерциялык банктарга жана коомчулукка Улуттук банктын иши жөнүндө маалыматтарды жарыялап туруу жана Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын пропагандалоо максатында, Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоого багытталган. Айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде чыгарылат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын пресс-релизи

Улуттук банктын пресс-релизи жалпыга маалымдоо каражаттары, юридикалык жактар жана жеке адамдар үчүн Улуттук банкка жана банк тутумуна тиешелүү окуялар түрмөгүн жана финансы рыногунда апта ичинде болуп өткөн орчундуу жана башка маалыматтарды камтыйт. Апта сайын кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланат.

МАЗМУНУ

1-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ ЭКОНОМИКАЛЫК АБАЛ.....	5
1.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногундагы суроо-талап жана сунуш.....	5
1.1.1. Суроо-талап.....	6
1.1.2. Сунуш.....	9
1.2. Акча-кредит чөйрөсүндөгү тенденциялар.....	12
1.3. Тышкы экономикалык шарттар.....	16
1.4. Валюта курсу.....	20
2-ГЛАВА. ИНФЛЯЦИЯ ЖАНА АНЫ ТҮЗҮҮЧҮЛӨР.....	22
2.1. Керектөө бааларынын индексинин динамикасына анализдөөлөр.....	22
2.1.1. Азык-түлүк товарларына карата баалардын динамикасы.....	23
2.1.2. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын динамикасы.....	25
2.1.3. Кызмат көрсөтүүлөргө баалардын динамикасы.....	25
2.1.4. Аймактардагы керектөө бааларынын динамикасы.....	26
2.2. Базалык инфляция.....	27
3-ГЛАВА. КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН УЛУТТУК БАНКЫНЫН АКЧА-КРЕДИТ САЯСАТЫ МАСЕЛЕЛЕРИ БОЮНЧА ЧЕЧИМДЕРИ.....	29
3.1. Улуттук банк Башкармасынын негизги чечимдери.....	29
3.2. Акча-кредиттик жөнгө салуу комитетинин негизги чечимдери.....	30
4-ГЛАВА. ИНФЛЯЦИЯ КӨРСӨТКҮЧҮН БОЛЖОЛДООЛОР.....	32
4.1. Инфляциянын негизги факторлорунун динамикасына болжолдоолор.....	32
4.2. 2011-жылга жана 2011-жылдын 1-чейрегине карата инфляциялык болжолдоолор.....	33
СТАТИСТИКАЛЫК ТИРКЕМЕ.....	36
ГЛОССАРИЙ.....	42
КЫСКАРТЫЛГАН СӨЗДӨРДҮН ТИЗМЕСИ.....	46

1 -глава. Кыргыз Республикасындагы экономикалык абал

1.1. Товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр рыногундагы суроо-талап жана сунуш

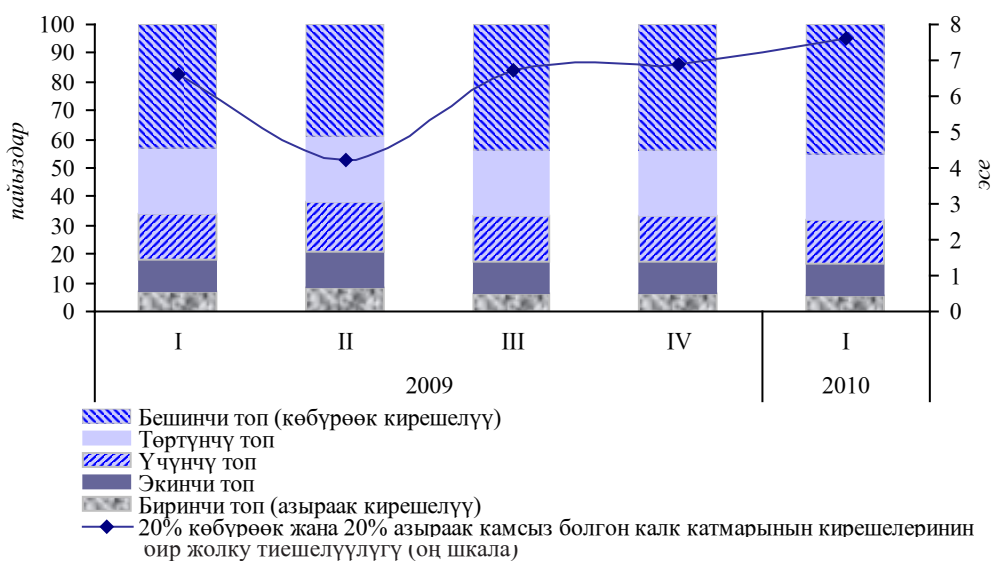
1.1.1. Суроо-талап

2010-жылдагы алдын-ала алынган маалыматтар боюнча ИДПнын көлөмү күндөлүк бааларда 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 1,4 пайызга төмөндөө менен 212,2 млрд. сом деңгээлинде түптөлгөн (Кыргыз Республикасынын УСКнын докладына ылайык ИДПнын өсүшү 2009-жылдын жыйынтыгы боюнча кайра каралган жана 2,3 пайыздан 2,9 пайызга чейин корректировкаланган). «Кумтөр» алтын кенин казып алуу ишканаларын эске албаганда, ИДПнын көлөмү 2010-жылдын январь-декабрь айларында 2,1 пайызга төмөндөгөн (2009-жылы өсүш 3,4 пайызды түзгөн). Кароого алынып жаткан жылдын жыйынтыгы боюнча ИДПнын дефлятору 2009-жылдын январь-декабрь айларындагы 4,0 пайызга каршы 6,9 пайыз деңгээлинде түптөлгөн.

2010-жылдын январь-ноябрь айларында¹ эмгек акынын реалдуу өсүшү, алдын-ала алынган маалыматтар боюнча, 2009-жылдын тиешелүү мезгилиндеги 7,8 пайызга каршы 6,2 пайызды түзгөн.

Калктын кирешелерин дифференциациялоо, мурдагыдай эле жогору бойдон калууда. Акчалай кирешелердин жалпы көлөмүн калктын 20 пайыздык топтору боюнча бөлүштүрүү кирешелери жогору болгон топтордун пайдасына түптөлгөн. Алсак, 2010-жылдын биринчи чейрегинин жыйынтыгы боюнча жашоо деңгээли алда канча жогору болгон топтордун кирешелеринин үлүшү 2009-жылдын тиешелүү мезгилиндегиге салыштырганда, 2,0 пайыздык пунктка көбөйүү менен калктын кирешелеринин жалпы көлөмүнүн 45,0 пайызын түзгөн. Ал эми калктын азыраак камсыз болгон катмарынын 20 пайызынын кирешелеринин үлүшү 0,7 пайыздык пунктка төмөндөө менен 5,9 пайызды түзгөн.

1.1.1-сүрөт. Квинтиль топтору боюнча калктын акчалай кирешелеринин структурасы (жыл башынан тартып)

¹ Мында жана мындан ары текст боюнча: убакыттын кыйла мурунку мезгилине шилтемелер 2010-жылдын январь-декабрь айлары үчүн маалыматтардын жоктугу менен шартталган.

Кароого алынып жаткан жылдын алдын-ала алынган маалыматтары боюнча жеке адамдардын акчалай каражаттарынын акча которуу системалары боюнча агылып кирүүсүнүн олуттуу өсүшү белгиленген. Бул жылы таза агылып кирүүнүн жалпы көлөмү 23,6 пайызга өскөн, ал эми 2009-жылы акчалай которуулардын агылып кирүүсү 2008-жылдагыга салыштырганда 21,5 пайызга кыскарган. Акчалай которуулардын негизги үлүшү КМШ өлкөлөрүнөн түшөт (Россия – 92,9 пайыз, Казакстан – 2,8 пайыз), ал эми алыскы чет өлкөлөрдөн жеке адамдардын акчалай которууларынын жалпы көлөмүнөн 4,2 пайыз түшкөн.

1.1.1-таблица. Жеке адамдардын которуу системасы боюнча которуулары*
(млн. АКШ долларында)

	2006	2007	2008	2009	2010**
Сальдо	430,3	625,5	1 138,2	893,2	1 103,6
Агылып кирүүлөр	470,0	688,2	1 205,5	966,7	1 229,4
КМШ өлкөлөрү	436,7	648,8	1 141,4	894,4	1 177,4
Казакстан	0,0	7,0	27,9	31,4	35,0
Россия	436,6	641,8	1 113,5	862,9	1 142,3
Жана башкалар	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Алыскы чет өлкөлөр	33,4	39,4	64,1	72,3	52,0
Бельгия	0,0	0,1	0,5	0,5	0,2
Улуу Британия	0,9	0,9	1,8	1,4	1,4
Германия	0,0	0,1	0,2	0,7	9,9
АКШ	32,2	38,3	61,4	69,5	40,4
Жана башкалар	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1
Агылып чыгуулар	39,7	62,7	67,3	73,6	125,9
КМШ өлкөлөрү	38,5	60,2	65,0	71,8	124,1
Казакстан	0,0	0,2	2,5	0,7	0,4
Россия	38,4	60,0	62,5	71,1	123,6
Жана башкалар	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Алыскы чет өлкөлөр	1,2	2,5	2,3	1,8	1,8
Бельгия	0,0	0,1	0,1	0,2	0,5
Германия	0,0	0,2	0,4	0,4	0,3
АКШ	1,1	2,1	1,7	1,1	0,9
Жана башкалар	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2

* Anelik, Blizko, Contact, Migom, MoneyGram, Western Union, Unistream, Золотая Корона, Лидер, Сибконтракт, Быстрая почта, Аллур ж.б. которуу системалары жана “Кыргызпочтасы” МИ аркылуу которуулар.

**алдын-ала алынган маалыматтар.

Мамлекеттик бюджеттин балансташуусунун начарлоосу белгиленген. Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгынын алдын-ала маалыматы боюнча мамлекеттик бюджеттин тартыштыгы 2010-жылы 10,8 млрд. сомду же ИДПга карата 5,1 пайызды түзгөн (2009-жылдын ушул эле мезгилинде мамлекеттик бюджеттин тартыштыгы 2,9 млрд. сомду же ИДПга карата 1,5 пайызды түзгөн).

Мурдагы мезгилдердей эле, 2010-жылы мамлекеттик бюджеттин чыгашаларын жылдын акырында ар кандай деңгээлде өстүрүү уланган, бул экономикага кошумча инфляциялык басым жасаган.

Мамлекеттик бюджеттин операциялык иштерге жалпы чыгашалары өткөн жылдын тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда 11,5 млрд. сомго же 4,2 п.п. көбөйүү менен 2010-жылы 61,6 млрд. сомду же ИДПга кара-

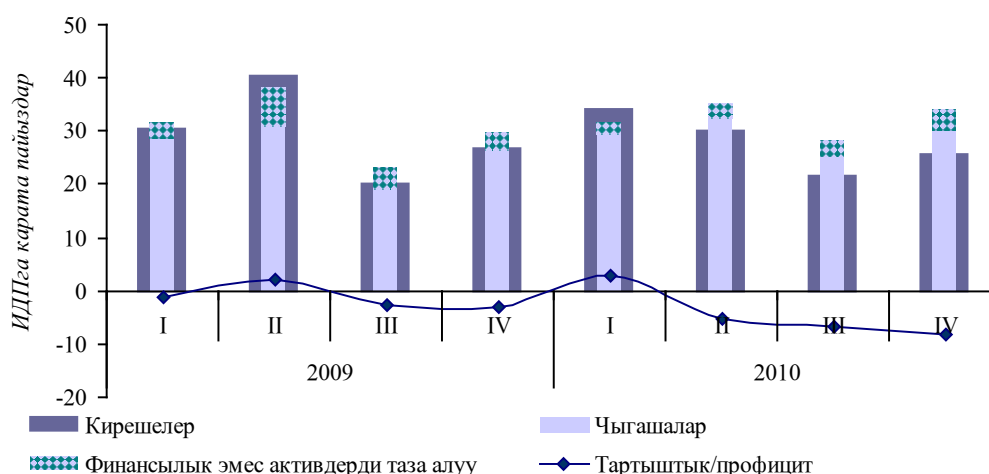
та 29,0 пайызды түзгөн. Күндөлүк керектөөгө бюджеттик чыгашалардын көбөйүү тенденциясы белгиленүүдө. Алсак, эмгек акыга чыгашалар жана Кыргыз Республикасынын Социалдык фондусуна, ошондой эле 2010-жыл үчүн социалдык пособиелерге чегерүүлөр 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 3,7 п.п көбөйүү менен операциялык иштерге мамлекеттик чыгашанын жалпы көлөмүнүн 51,6 пайызын түзгөн.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде финансылык эмес активдерди сатып алуу операциялары боюнча акча каражаттарынын таза агылып чыгуусу 6,6 млрд. сом чегинде катталган, бул 2009-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө караганда 1,6 млрд. сомго же 20,0 пайызга аз.

Мамлекеттик бюджеттин кирешелери жана алынган расмий трансферттери 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 3,7 пайызга көбөйүү менен 57,4 млрд. сомду же ИДПга карата 27,0 пайызды түзгөн. Мында, салыктык кирешелер жана салыктык эмес түшүүлөр мамлекеттик бюджеттин операциялык иштерден кирешелеринин 9,4 п.п., өсүшүнө салым кошушкан, ал эми ошол эле учурда, расмий трансферттердин түшүүлөрүнө салым терс болуу менен (-)5,7 п.п. чегинде катталган.

1.1.2-сүрөт. Мамлекеттик бюджеттин аткарылышы

(жыл башынан тартып)

Негизги капиталга инвестициялардын көлөмү 2010-жылдагы алдынала алынган маалыматтар боюнча 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда реалдуу маанисинде 9,8 пайызга кыскарган жана номиналдык маанисинде 44 079,7 млрд. сомду түзгөн, ал эми 2009-жылдын жыйынтыгы боюнча бул көрсөткүч 30,8 пайызга көбөйгөн. Негизги капиталга инвестициялардын көлөмүнүн кыскаруусу 2010-жылы кайра ишетүү өнөр жай объектилеринен, электр энергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүүдөн жана мейманканаларды жана ресторандарды куруу чөйрөсүнөн алынган каражаттардын төмөндөөсү менен шартталган.

1.1.2-таблица. Каржылоо булактары боюнча негизги капиталга инвестициялар

	млн. сом, күндөлүк бааларда		реалдуу өсүш, өткөн жылга карата пайыздар	
	2009-ж.	2010-ж.	2009-ж.	2010-ж.
Бардыгы	42 496,9	44 079,7	130,8	90,2
Ички инвестициялар	29 989,5	33 760,8	143,5	97,7
Республикалык бюджет (өзгөчө кырдаалдарга каражаттар)	5 569,3	3 202,4	159,6	48,6
Жергиликтүү бюджет	878,5	646,8	153,1	64,0
Ишканалардын, уюмдардын каражаттары	7 969,3	16 001,7	104,3	170,0
Банктын кредити	2 490,8	3 093,6	918,6	113,7
Калктын каражаты	13 081,2	10 805,6	147,2	83,5
Кайрымдуулук жардамы	0,4	10,7	-	23,3 эсе
Тышкы инвестициялар	12 507,4	10 318,9	107,8	72,1
Чет өлкө кредити	7 436,1	5 536,6	178,8	65,3
Тике чет өлкө инвестициялары	3 937,3	3 228,3	62,7	71,7
Чет өлкө гранттары жана гуманитардык жардам	1 134,0	1 554,0	98,3	118,0

Булагы: УСК

Инвестицияларды негизги капиталга каржылоо булактарынын түзүмүндө инвестициялардын реалдуу көлөмүнүн 2009-жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда, ички булактардын эсебинен 2,3 пайызга, ал эми тышкы булактардын эсебинен 27,9 пайызга кыскаруусу белгиленген. Негизги капиталга инвестициялар калктын каражаттарынын эсебинен 26,5 пайызга төмөндөгөн, бул негизинен жекече курулуш иштеринин көлөмүнүн жана жекече ишкердик иштерге инвестициялардын төмөндөөсү менен шартталган. Инвестициялардын көлөмү 2010-жылы ишканалардын жана уюмдардын каражаттарынын эсебинен реалдуу мааниде 70,0 пайызга өскөн («Кумтөр» алтын кенин иштеп чыгуучу ишканалардын эсебинен инвестициялар).

2010-жылдын январь-декабрь айларында негизги капиталга инвестициялардын тармактык түзүмүндө бир аз үлүш тоо-кен өнөр жай ишканаларынын тармагына – 27,4 пайыз («Кумтөр» алтын кенин казып алуу ишканасына инвестициялар), транспортко жана байланышка – 16,9 пайыз («Бишкек-Нарын-Торугарт», «Ош-Сарыташ-Иркештам», «Тараз-Талас-Суусамыр», «Ош-Исфана», «Ош-Иркештам», «Түштүк транспорт коридорун», «Түп-Кеген», автомобиль жолдорун курууга жана реконструкциялоого, «Аймактын жол коридорун жакшыртуу» долбоору боюнча жолдорду реабилитациялоого), ошондой эле электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүүгө – 11,0 пайыз («Камбар-Ата-2»ГЭС) туура келген.

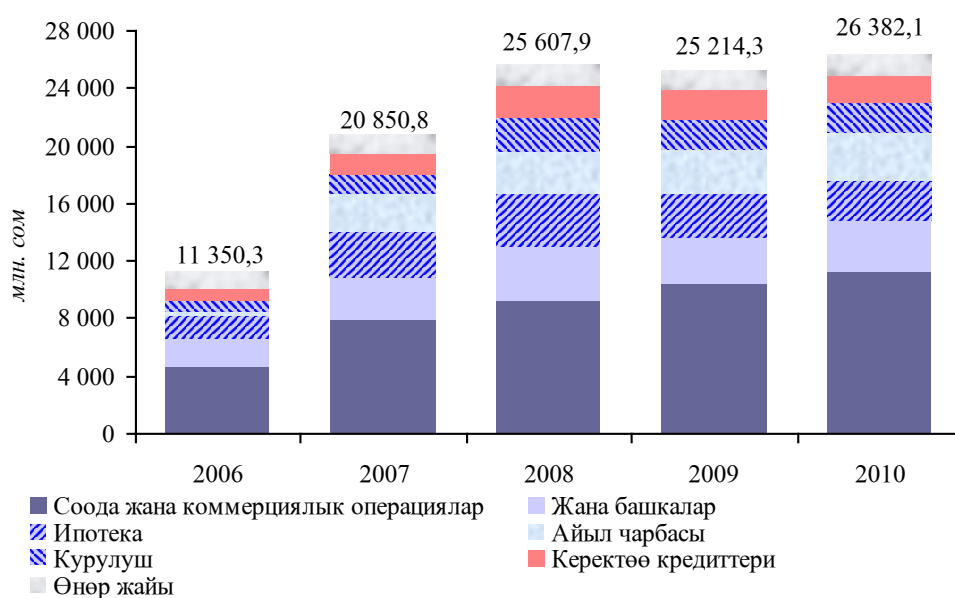
Коммерциялык банктардын кредит портфелинин көлөмү өткөн жылдагыга салыштырганда 4,6 пайызга көбөйүү менен 26,4 млрд. сомду түзгөн (2009-жылдын жыйынтыгы боюнча төмөндөө 1,5 пайызды түзгөн). Алардын ичинде улуттук валютадагы кредиттер 22,2 пайызга, 11,7 млрд. сомго чейин көбөйгөн, ал эми ошол эле учурда валюталык кредиттер 14,7 млрд. сомду түзүү менен (АКШ долларынын курсунун өзгөрүүсүн эске албаганда кыскаруу 11,8 пайызды түзгөн) 6,1 пайызга кыскарган.

1.1.3-таблица. Коммерциялык банктардын кредит портфелинин тармактык түзүмү

	2009-ж.		2010-ж.	
	бардыгы, млн. сом	өсүш арымы, пайыздар	бардыгы, млн. сом	өсүш арымы, пайыздар
Соода жана коммерциялык операциялар	10 457,7	113,2	11 336,8	108,4
Айыл чарбасы	3 084,3	105,1	3 349,7	108,6
Өнөр жайы	3 087,9	85,9	2 852,6	92,4
Ипотека	1 950,3	80,2	2 038,6	104,5
Курулуш	2 028,0	95,7	1 882,5	92,8
Керектөө кредиттери	1 388,8	94,8	1 480,7	106,6
Жана башкалар	3 217,4	84,0	3 441,2	107,0
Кредит портфели	25 214,3	98,5	26 382,1	104,6

Банктардын кредиттеринин негизги бөлүгү соода чөйрөсүнө багытталган. Бул кредиттердин көлөмү 2010-жыл ичинде 8,4 пайызга көбөйсө, ал эми алардын үлүшү 1,5 п.п өскөн. Айыл чарба сектору банктар тарабынан жигердүү кредиттелүүчү дагы бир башка сектор болуп саналган, бул тармакка кредиттердин көлөмү 8,6 пайызга өскөн, ал эми коммерциялык банктардын жалпы кредит портфелиндеги үлүшү 12,2 пайыздан 12,7 пайызга чейин көбөйгөн. Экономиканын башка тармактарынын кредиттөөдөгү үлүшү кыскарган: ипотека кредиттери - 12,2 пайыздан 10,8 пайызга чейин, керектөөгө кредиттер 8,0 пайыздан 7,1 пайызга чейин. Транспорт жана байланыш чөйрөсүнө, даярдоого жана кайра иштетүүгө, социалдык кызмат көрсөтүүлөргө жана башкаларга кредиттер суммардык түрдө 13,0 пайыз чегинде түптөлгөн.

1.1.3-сүрөт. Коммерциялык банктардын кредит портфелинин тармактык түзүмү
(бир мезгилдин акырына карата)

1.1.2. Сунуш

Экономиканын кайра иштетүү өнөр жайы, электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү, транспорт жана байланыш сыяк-

туу тармактарында өндүрүштүн көлөмүнүн өсүшү, ИДПнын көлөмүнүн 2009-жылдагы тиешелүү көрсөткүчүнө салыштырганда, болгону 1,4 пайызга төмөндөшүн камсыз кылуу менен айыл чарбасындагы, курулуштагы жана соодадагы түшүүнүн олуттуу үлүшүн компенсациялаган. Мында, экономиканын түзүмү 2010-жылдын январь-декабрь айларында төмөнкүчө түптөлгөн: айыл чарбасы ИДПнын жалпы көлөмүнөн – 18,5 пайыз, соода – 16,3 пайыз, иштеп чыгуу өнөр жайы – 15,9 пайыз, транспорт жана байланыш – 9,1 пайыз.

1.1.4-таблица. ИДПнын өсүшүнө/ төмөндөшүнө иштин айрым түрлөрүнүн салымы

	2009-ж.		2010-ж.	
	өсүш арымы, пайыздар	өсүшкө салым, п.п.	өсүш арымы, пайыздар	өсүшкө салым, п.п.
Ички дүң продукт	2,9	2,9	-1,4	-1,4
Дүң кошулган нарк	2,9	2,5	-1,4	-1,2
Айыл чарбасы, мергенчилик жана токой чарбасы	6,7	1,6	-2,8	-0,5
Тоо кендерин казып алуу өнөр жайы	7,7	0,0	-0,4	0,0
Кайра иштетүү өнөр жайы	-9,3	-1,2	10,1	1,4
Э/энергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү	-2,6	0,0	11,0	0,2
Курулуш	22,1	1,2	-22,8	-1,5
Соода, ремонт	2,3	0,4	-6,4	-1,1
Мейманканалар жана ресторандар	4,2	0,1	-9,6	-0,1
Транспорт жана байланыш	5,1	0,4	2,5	0,2
Финансылык ишкердүүлүк	6,0	0,0	0,9	0,0
Кыймылсыз мүлк менен операциялар, ижара	1,1	0,0	-0,1	0,0
Мамлекеттик тескөө	2,5	0,1	2,2	0,1
Билим берүү	1,4	0,1	0,6	0,0
Саламаттыкты сактоо жана социалдык кызматтарды сунуштоо	-0,3	0,0	0,8	0,0
Коммуналдык жана жеке кызматтарды сунуштоо	-6,3	-0,1	-0,4	0,0
Азык-түлүккө таза салыктар	2,9	0,4	-1,4	-0,2

Булагы: УСК

Кароого алынып жаткан жылдагы алдын-ала маалыматтар боюнча өнөр жай өндүрүшүнүн көлөмү 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштырганда 9,8 пайызга өскөн, ал эми «Кумтөр» алтын кен ишканаларын эске албаганда, өнөр жай өндүрүшүнүн өсүшү 11,7 пайызды түзгөн; 2009-жылдын жыйынтыгы боюнча өнөр жайда төмөндөө 8,1 пайызга, «Кумтөрдү» эске албаганда - 10,1 пайызга жеткен. 2010-жылы өнөр жай өндүрүшүнүн өсүшү, көбүнчө, 2009-жылдагы төмөнкү базанын эффектиси менен шартталган.

Өнөр жай өндүрүшүнүн өсүшүнө олуттуу салымды кайра иштетүү өнөр жай тармагы кошкон, анын өсүшү 2010-жылдагы алдын-ала маалыматтар боюнча 10,1 пайызды түзгөн. Кайра иштетүү өнөр жайынын экспортко багытталган төмөнкүдөй секторлору өсүшкө кыйла салым кошушкан: металл өндүрүү жана даяр металл буюмдарын өндүрүү (өсүш 106,7 пайызды түзгөн), башка металл эмес минералдык продуктуларды өндүрүү (139,8 пайыз), текстиль жана тигүү өндүрүшү (143,3 пайыз).

Отчеттук жылдын акырына карата абал боюнча суусундуктарды жана

тамекини кошо алганда, тамак-аш продукцияларын өндүрүү 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчкө караганда 2,2 пайызга төмөндөгөн, ал эми 2009-жылы тамак-аш продукцияларын өндүрүү 10,6 пайызга өскөн. Тамак-аш продукцияларын өндүрүүнүн түзүмүндө 2009-жылдагы ушул эле көрсөткүчтөрдүн, тиешелүүлүгүнө жараша 27,8 жана 44,8 пайызга өсүшүнө караганда, кароого алынып жаткан жылдагы алдын-ала маалыматтар боюнча унду чыгаруу 12,2 пайызга, ал эми нанды чыгаруу 13,1 пайызга кыскаруусу белгиленген. Ошол эле учурда, өткөн жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда, эттин 2,3 пайызга, колбаса азыктарынын – 4,4 пайызга, сүттүн – 23,5 пайызга, макарондун, кесменин жана ундан жасалган азыктардын 42,4 пайызга өсүшү белгиленген.

ИДПнын түзүмүндө айыл чарбанын салыштырма салмагынын төмөндөө тенденциясы уланууда. Алсак, 2010-жылдагы алдын-ала маалыматтар боюнча айыл чарбанын экономиканын түзүмүндөгү үлүшү 2009-жылдагы 18,8 пайыздан 2010-жылы 18,5 пайызга чейин төмөндөгөн. Айыл чарбасында 2010-жылдын январь-декабрь айларында айыл чарба продукциясын чыгаруу көлөмүнүн өткөн жылдагы тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 2,8 пайызга төмөндөгөндүгү белгиленген, ал эми 2009-жылы айыл-чарба продукциясын чыгаруунун көлөмү 6,7 пайызды түзгөн. Республика боюнча дан эгиндеринин орточо түшүмдүүлүгү 2010-жылы гектарынан 26,9 центнерди түзгөн (алгачкы кириштелген салмагында) бул, 2009-жылдагы деңгээлинен 16,4 пайызга төмөн.

2011-жыл ичиндеги алдын-ала маалыматтар боюнча соода жүгүртүү өткөн жылдагы ушундай эле көрсөткүчкө салыштырганда 6,8 пайызга кыскарган (2009-жылы соода операцияларын жүгүртүүнүн өсүшү 0,1 пайызды түзгөн). Соодадагы төмөндөөлөр отчеттук жылдын январь-декабрь айларынын жыйынтыгы боюнча ИДПнын (-) 1,1 п.п. деңгээлине төмөндөөсүнө кошумча салым кошкон.

1.1.5-таблица. Соода операцияларынын динамикасы жана структурасы

	2009-ж.		2010-ж.	
	үлүшү, пайыздар	өсүш арымы, пайыздар	үлүшү, пайыздар	өсүш арымы, пайыздар
Соода	100,0	100,1	100,0	93,2
Авто жана мото техникаларын, тетиктерин сатуу	3,6	97,7	3,0	83,0
Техникалык жактан тейлөө жана авто ремонт	0,6	110,3	0,5	87,3
Мотор майлары менен чекене сатуу	7,2	120,2	9,6	97,7
Дүн соода	34,1	94,5	32,6	91,4
Чекене соода	54,3	101,0	53,9	94,5
Тиричилик буюмдарын ремонттоо	0,2	73,6	0,2	84,9

Булагы: УСК

1.2. Акча-кредит чөйрөсүндөгү тенденциялар¹

Акча базасы

Акча базасы 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде 10,2 пайызга көбөйүү менен 2011-жылдын 1-январына карата 48,6 млрд. сомду түзгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегинде акча базасынын көбөйүүсү 13,3 пайыз чегинде катталган). Бүтүндөй алганда 2010-жыл үчүн акча базасы 18,4 пайызга көбөйгөн.

Отчеттук жылдын төртүнчү чейрегинде акча базасынын өзгөрүүсүнө (+4,5 млрд. сом) аны 6,1 млрд. сомго көбөйткөн Өкмөттүн операциялары таасирин тийгизген, ал эми Улуттук банктын операциялары акча базасын 1,6 млрд. сомго азайткан. Салыштыруу үчүн: 2009-жылдын төртүнчү чейрегинде акча базасынын көбөйүүсү 4,8 млрд. сомду түзгөн, мында акча базасынын өсүшүнө Өкмөттүн кошкон салымы 4,9 млрд. сом чегинде катталган, ошол эле учурда, Улуттук банктын операциялары акча базасын 0,1 млрд. сомго азайткан.

Жүгүртүүдөгү акча 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде 8,2 пайызга көбөйүү менен (2009-жылдын төртүнчү чейрегинде көбөйүү 14,9 пайызды түзгөн) 2011-жылдын 1-январына карата 43,3 млрд. сом чегинде катталган. Жүгүртүүдөгү акчанын өсүшү 2010-жыл ичинде 21,1 пайызды түзгөн.

2010-жылдын төртүнчү чейрегинде акча базасынын түзүмүндө жүгүртүүдөгү нак акчалардын үлүшүнүн 2010-жылдын декабрь айынын акырына карата 90,7 пайыздан 89,1 пайызга чейин кыскаруусу жүргөн, буга ылайык коммерциялык банктардын Улуттук банктагы корреспонденттик эсептериндеги каражаттарынын үлүшү 9,3 пайыздан 10,9 пайызга чейин азайган.

М2 акча топтому

М2 акча массасы 2011-жылдын 1-январына карата 53,7 млрд. сомду түзүү менен 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде 8,8 пайызга көбөйгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегинде М2 акча массасынын көбөйүүсү 14,4 пайызды түзгөн). Ушуну менен бирге эле, М2 акча топтомун түзүүчүлөр да көбөйгөн: банктардан тышкаркы акчалар (М0) – 8,0 пайызга, улуттук валютадагы депозиттер – 11,6 пайызга, анын ичинде которулма депозиттер (талап кылганга чейин) – 11,7 пайызга жана башка депозиттер (мөөнөттүү) – 11,4 пайызга.

Бүтүндөй 2010-жыл ичинде М2 акча базасынын өсүшү 23,6 пайызды түзгөн.

М2Х акча топтому

Чет өлкө валютасындагы депозиттерди камтыган М2Х кеңири мааниде колдонулуучу акча массасынын көлөмү 2010-жылдын төртүнчү чейрегин-

¹ Банктык эмес финансы кредит мекемелери тарабынан регулятивдик отчеттор жарым жылдык негизде берилет.

де 10,0 пайызга көбөйүү менен (2009-жылдын ушул эле мезгилинде М2Х көбөйүүсү 15,3 пайыз чегинде болгон эле) 2011-жылдын 1-январына карата 69,2 млрд. сомду түзгөн. Ушуну менен бирге эле М2Х кеңири мааниде колдонулуучу М2Х акча массасын түзүүчүлөр да көбөйгөн: банктардан тышкаркы акчалар (МО) – 8,0 пайызга, депозиттердин жалпы көлөмү¹ – 13,1 пайызга. Чет өлкө валютасындагы депозиттердин көбөйүүсү 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде 14,3 пайызды, ал эми улуттук валютадагы депозиттердики – 11,6 пайызды түзгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегинде депозиттердин жалпы көлөмү 15,7 пайызга, ал эми банктардан тышкаркы акчалар – 15,1 пайызга көбөйгөн).

Бүтүндөй алганда, 2010-жыл ичинде М2Х кеңири манидеги акча массасы 21,1 пайызга көбөйгөн.

Кароого алынып жаткан жылдын төртүнчү чейрегинде М2Х кеңири акча массасынын түзүмү үчүнчү чейректегиге караганда төмөнкүчө өзгөргөн:

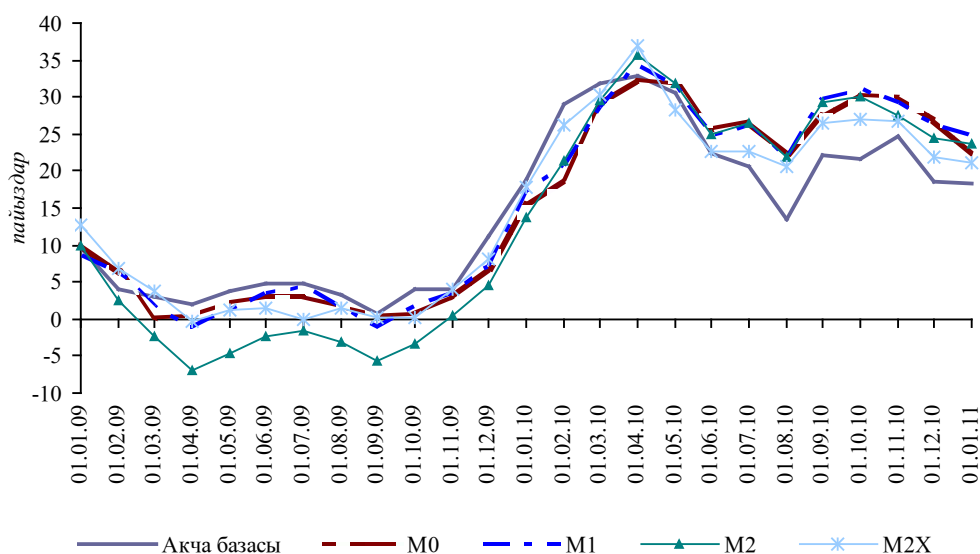
- банктан тышкаркы акчалардын үлүшү 61,0 пайыздан 59,9 пайызга чейин азайган;
- улуттук валютадагы депозиттердин үлүшү 17,5 пайыздан 17,7 пайызга чейин көбөйгөн;
- чет өлкө валютасындагы депозиттердин үлүшү 21,5 пайыздан 22,3 пайызга чейин көбөйгөн.

Финансылык ортомчулуктун деңгээлин мүнөздөгөн М2Х кеңири маанидеги акчалардын мультипликатору 2010-жылдын сентябрь айынын акырындагы 1,426 дан 2010-жылдын декабрь айынын акырына карата 1,424 көчөйгөн (2009-жылдын декабрь айынын акырына карата – 1,391).

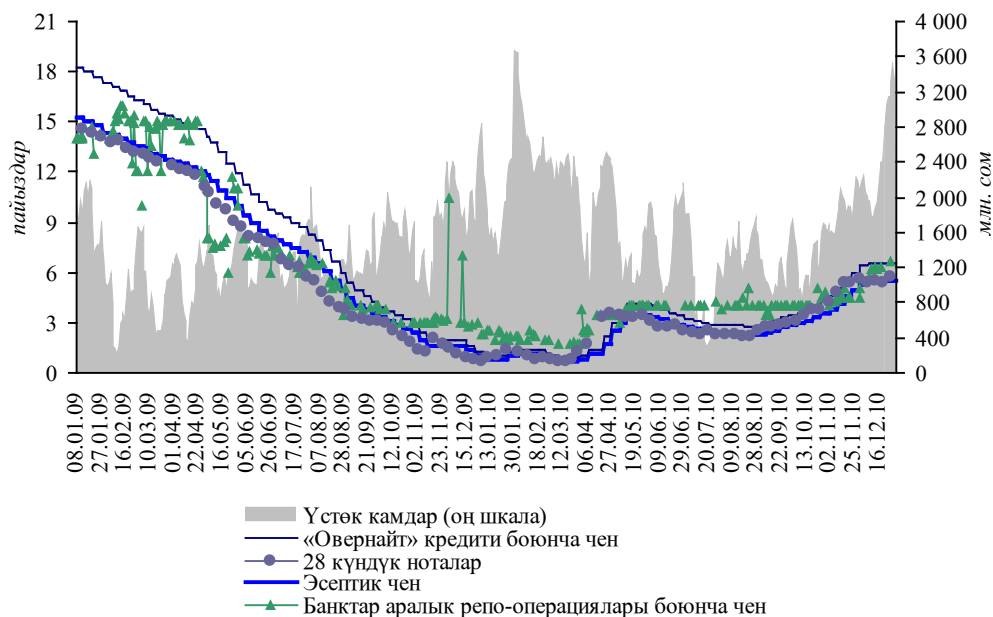
М2Х кеңири мааниде колдонулуучу акчаны жүгүртүү ылдамдыгы декабрь айынын акырына карата 3,6 түзүү менен өзгөрүүсүз калган (2009-жылдын декабрь айынын акырына карата – 4,2). Мында, М2Х акча топтому боюнча эсептелген жүгүртүү ылдамдыгынын тескери көрсөткүчү-экономиканы монеттештирүү коэффициенти, сентябрь айынын акырындагы 27,4 пайыздан декабрь айынын акырына карата 27,9 пайызга бир аз өскөн (2009-жылдын декабрь айынын акырына карата – 24,0 пайыз).

¹ Банк тутумунун аналитикалык балансынын маалыматтары боюнча өзүнө жеке адамдардын жана юридикалык жактардын, ошондой эле башка финансы-кредит мекемелеринин депозиттерин камтыйт, мында Өкмөттүн жана резидент эместердин депозиттери эске алынбайт.

1.2.1-сүрөт. Акча топтомдорунун жылдык номиналдык өсүш арымы

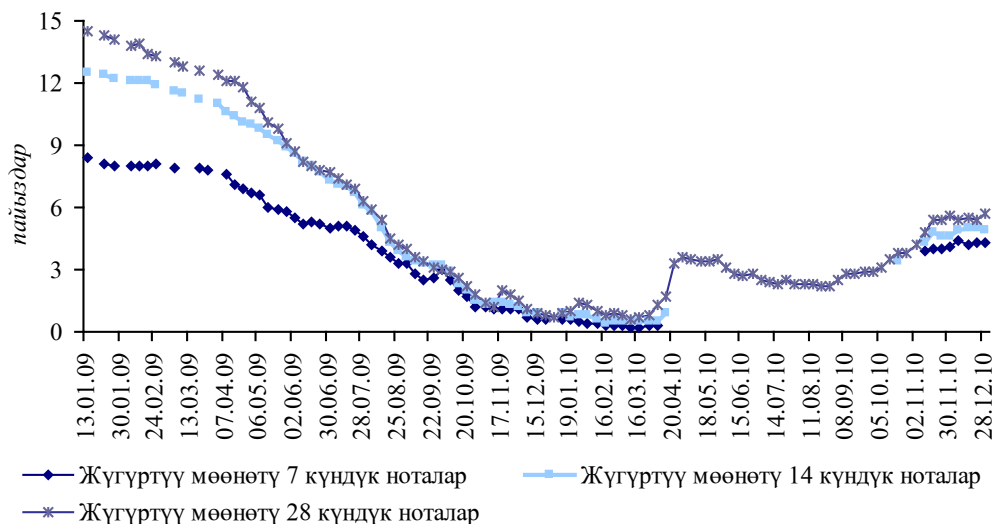
1.2.2-сүрөт. Акча рыногунун чендеринин динамикасы

Улуттук банк, өз ноталарын үстөк ликвиддүүлүктү алып салуу инструменти катары колдонуу менен жүгүртүү мөөнөтү 7 жана 14 күндүк ноталарын жайгаштыра баштаган жана өз ноталарын эмиссиялоо көлөмүн көбөйтүүнү уланткан. Алсак, Улуттук банктын ноталарын сунуштоонун ар жумалык көлөмү 8,4 төн 303,2 млн. сомго чейин өскөн. Мындан тышкары, чейрек ичинде аукциондон тышкары 122,0 млн. сом суммасында ноталар кошумча жайгаштырылган. Өз кезегинде, ноталарга карата суроо-талап аларды сунуштоого караганда жайыраак өскөн, ал эми эмиссиянын аукциондордо жарыяланган көлөмү бул мезгилде берилген билдирмелердин көлөмүнөн олуттуу арткан, бул алардын кирешелүүлүгүнүн жогорулоосуна таасирин тийгизген. Алсак, орточо алганда, чейрек ичинде Улуттук банктын жалпы орточо салмактанып алынган кирешелүүлүгү 2010-жылдын үчүнчү чейрегине салыштырганда 2,0 п.п көбөйүү менен 4,4 пайыз-

ды түзгөн. Анын ичинде, жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталардын сегментинде кирешелүүлүк 4,2 пайызды, 14-күндүк ноталар – 4,3 пайызды жана жүгүртүү мөөнөтү 28 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 2,4 п.п. көбөйүү менен 4,8 пайызды түзгөн. 2009-жылдын тиешелүү чейрегине салыштырганда, жүгүртүү мөөнөтү 7 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 2,9 п.п., 14-күндүк ноталардыкы – 2,8 п.п. жогорулаган, ал эми жүгүртүү мөөнөтү 28 күндүк ноталардын кирешелүүлүгү 3,2 п.п. көбөйгөн.

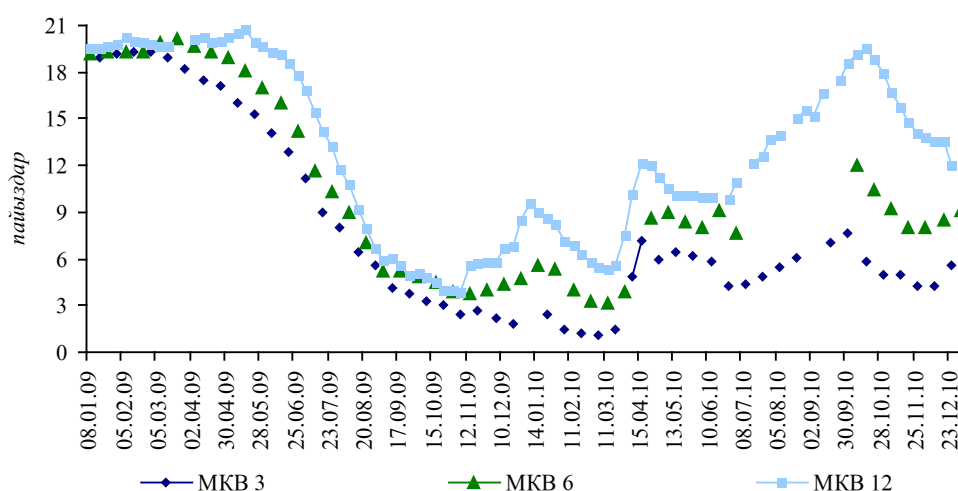
1.2.3-сүрөт. Улуттук банктын ноталарынын кирешелүүлүк динамикасы

Улуттук банктын жүгүртүү мөөнөтү 28 күндүк ноталарынын орточо маанилик кирешелүүлүгү катары аныкталып, акыркы 4 аукциондо калыптанган эсептик чени, жылдын акырына карата 5,5 пайызды түзгөн. Ал эми «овернайт» кредиттери боюнча чен бир мезгилдин акырына карата 6,6 пайыз чегинде катталган. Улуттук банк, кароого алынып жаткан чейрек ичинде 5,1 пайыз орточо чен менен 498,0 млн. сом жалпы суммадагы «овернайт» кредиттерин коммерциялык банктарга берген.

МКВлардын биринчилик рыногунда Финансы министрлиги 12 айлык МКВлардын сунушун кыскартуу менен 3 жана 6 айлык МКВларды жайгаштыруунун көлөмүн өзгөрүүсүз калтырган. Мында, инвесторлор тарабынан суроо-талап өскөн, бул МКВлар рыногунун бардык сегменттеринде кирешелүүлүктүн акырындап төмөндөөсүнө таасирин тийгизген. Алсак, кароого алынып жаткан мезгил ичинде МКВлардын жалпы орточо салмактанып алынган кирешелүүлүгү өткөн чейректеги тиешелүү көрсөткүчкө салыштырганда 0,2 п.п. азаюу менен 13,0 пайызды түзгөн. 3 айлык МКВлардын кирешелүүлүгү 5,1 пайызды түзүү менен 0,8 п.п. төмөндөгөн, ал эми 6 айлык МКВлар 1,8 п.п., 9,4 пайызга чейин көбөйгөн, бул өткөн чейректеги көптөгөн аукциондордун өткөн жок деп таанылышына байланыштуу болгон. 12 айлык МКВлардын сегментинде да кирешелүүлүк (1,1 п.п.) 15,9 пайызга чейин өскөн, бул октябрь айында анын маанисинин олуттуу көбөйүүсүнө шартталган. МКВлардын кирешелүүлүгүнүн жалпы деңгээли 2009-жылдын тиешелүү чейрегиндеги ушундай эле көрсөткүчкө салыштырганда 8,0 п.п. өскөн.

1.2.4-сүрөт. МБКнын кирешелүүлүк динамикасы

2010-жылдын төртүнчү чейрегинде инвесторлор тарабынан суроо-талаптын болбогондугунан улам МКОну жайгаштыруу боюнча бир эле аукцион өткөрүлгөн, жайгаштыруунун көлөмү 10,2 млн. сомду түзгөн. Аукциондун жыйынтыгы боюнча кирешелүүлүк өткөн чейректеги 18,7 пайыз орточо маанисине караганда 18,9 пайыз чегинде катталган.

Улуттук валютадагы банктар аралык кредиттердин наркы рынокто Улуттук банктын ноталарынын кирешелүүлүгүнүн, демек Улуттук банктын эсептик ченинин өсүшүнүн таасири астында өскөн. Орточо алганда, отчеттук чейрек ичинде репо операциялары сегментиндеги чен, өткөн чейректеги ушул сыяктуу эле көрсөткүчкө салыштырганда 1,0 п.п. өсүү менен 5,0 пайызды түзгөн. Улуттук валютадагы банктар аралык кредиттердин наркы 1,2 п.п., 5,1 пайызга чейин жогорулаган. 2009-жылдын төртүнчү чейрегине салыштырганда репо операциялары боюнча орточо пайыздык чен 2,0 п.п., ал эми улуттук валютадагы банктар аралык кредиттер сегментинде 3,2 п.п. өскөн.

Ички банктар аралык кредит рыногунда кароого алынып жаткан чейрек ичинде, чет өлкө валютасындагы операциялар сегментинде 3,0 пайыз чендеги бир бүтүмгө келишилген.

1.3. Тышкы экономикалык шарттар

Соода балансы¹

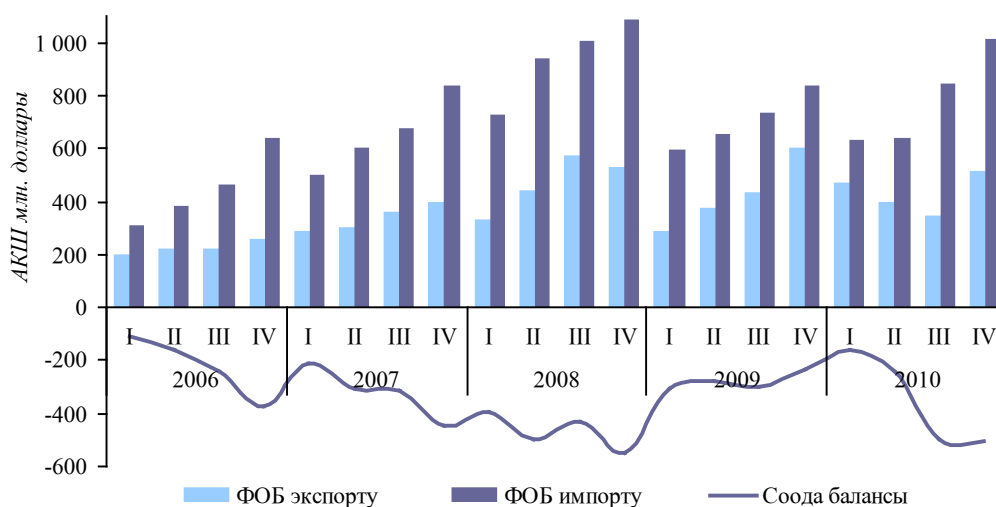
Алдын-ала алынган маалыматтар боюнча Кыргыз Республикасынын соода балансынын тартыштыгы 2009-жылдын төртүнчү чейрегиндеги көрсөткүчкө салыштырганда 2,2 эсеге көбөйүү менен отчеттук жылдын төртүнчү чейрегинде 502,8 млн. АКШ долларын түзгөн.

Тышкы соода жүгүртүү отчеттук мезгил ичинде 2009-жылдын тиешелүү мезгилине салыштырганда 6,1 пайызды өсүү менен 1 524,1 млн. АКШ доллары чегинде катталган. Кыргызстандын соода боюнча мамилелери тыш-

¹ Эгерде башкасы көрсөтүлбөсө, Улуттук банктын кошумча баалоолорун эске алуу менен КР УСКнын жана КР МБКнын маалыматтары боюнча.

кы соода жүгүртүүсү 14,8 пайызга өскөн КМШ өлкөлөрү менен кыйла өнүккөн, ал эми алыскы чет өлкөлөр менен 1,4 пайызга төмөндөгөн.

1.3.1-сүрөт. Тышкы соода

Товарлардын экспорту (ФОб баасында) 2009-жылдын төртүнчү чейрегине салыштырганда 15,2 пайызга азаюу менен 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде 510,7 млн. АКШ долларын түзгөн. Мындай тенденциянын түптөлүшү алыскы чет өлкөлөргө экспорттун 22,8 пайызга же 86,6 млн. АКШ долларына жана КМШ өлкөлөрүнө 2,1 пайызга же 4,6 млн. АКШ долларына кыскаруусу менен шартталган.

Отчеттук мезгил ичинде экспорттолуучу товарлардын негизги топторунун¹ салыштырма салмагы төмөнкүчө түптөлгөн: аралык товарлары экспорттун чогуу алгандагы көлөмүнөн 60,6 пайыз, керектөө товарлары – 24,0 пайыз, энергопродукциялар – 6,0 пайыз, чийки заттар – 6,0 пайыз.

8,3 пайызга кыскаруусуна карабастан, кароого алынып жаткан жылдын төртүнчү чейрегинде «аралык товарлар» экспорттун эң ири функционалдык статьясынан болушун улантууда, анын көлөмү 258,1 млн. АКШ долларын түзөт. Алтын, мурдагыдай эле, бул статьянын негизги түзүүчүлөрүнөн болуп саналат, анын экспортунун көлөмү 209,0 млн. АКШ долларына төмөндөө менен 14,9 пайызга кыскарган. Алтынды берүүлөрдүн кыскаруусу, бул баалуу металлды өндүрүү көлөмүнүн төмөндөгөндүгүнөн улам, экспорттун физикалык көлөмүнүн 29,3 пайызга азаюусу менен түшүндүрүлөт.

Керектөө товарларынын экспорту 36,2 пайызга өсүү менен 102,4 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул статья боюнча экспорттун көбөйүүсүнө негизги салым азык-түлүк товарларын берүүлөр менен кошулган, анын көлөмү 50,0 пайызга же 20,1 млн. АКШ долларына өскөн. Эң оболу, бул 7,7 эсеге (10,8 млн. АКШ долларына) өскөн күрүчтүн экспорту, ал берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн төмөндөөсүндө экспорттук баалардын олуттуу өсүшүнө шартталган. Ошондой эле, экспорттук баалардын төмөндөөсүндө физика-

¹ Мында жана мындан ары: Улуттук банктын кошумча баалоолорун эске албаганда КР УСКнын жана КР МБКнын маалыматтары боюнча.

лык көлөмүнүн көбөйүүсүнүн эсебинен, жашылчалар (26,0 пайызга же 4,5 млн. АКШ долларына); баалардын олуттуу өсүшүнүн эсебинен, дан эгиндеринен алынган продукциялар (3,3 эсеге же 2,1 млн. АКШ долларына) сыяктуу товардык позициялар боюнча экспорттун өсүшү байкалган.

Азык-түлүктөн башка товарлар түзүмүндө төмөнкүдөй товардык позициялар боюнча экспорттун өсүшү байкалган: автомобилдер (4,4 эсеге же 2,6 млн. АКШ долларына) – көбүнчө, баалардын өсүшүнүн эсебинен, пластмассадан жасалган буюмдар (87,2 же 0,5 млн. АКШ долларына). Булар менен катар эле, негизинен физикалык көлөмүнүн төмөндөөсүнүн эсебинен кийим-кече жана ага тиешелүү буюмдарды (5,6 пайызга же 1,1 млн. АКШ долларына), телефон аппараттарын (69,9 пайызга же 1,1 млн. АКШ долларына) экспорттоонун төмөндөөсү байкалган.

Энергопродукциялардын экспорту кароого алынып жаткан жылдын төртүнчү чейрегинде 54,9 пайызга төмөндөө менен 25,5 млн. АКШ долларын түзгөн. Энергопродукциялардын экспортунун негизги товардык номенклатурасында баалардын жогорулоосунан улам, башка өлкөлөрдө, көбүнчө Өзбекстанда ага карата суроо-талаптын басаңдоосунун натыйжасында, авиакеросиндин реэкспорту боюнча (70,9 пайызга же 26,0 млн. АКШ долларына) кыйла төмөндөө белгиленген. Мындан тышкары, физикалык көлөмүнүн өсүшүнө карабастан, экспорттук баалардын төмөндөөсү электрэнергиясын экспорттоонун көлөмүнүн 52,8 пайызга же 12,0 млн. АКШ долларына төмөндөөсүнө алып келген.

Чийки заттардын экспорту 72,7 пайызга кыскаруу менен 25,8 млн. АКШ долларын түзгөн. Бул категориянын экспорттун жалпы көлөмүндөгү салыштырма салмагы 12,1 п.п кескин төмөндөө менен 6,0 пайыз чегинде катталган. Бул, органикалык эмес химиялык заттарды берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн 84,5 пайызга төмөндөөсү менен түшүндүрүлөт, ал нарктык мааниде 69,2 млн. АКШ долларына төмөндөөгө алып келген. Бул товардык позиция чийки зат продукциясынын негизги үлүшүн түзгөн. Белгиленген төмөндөө пахтаны (22,4 пайызга же 3,1 млн. АКШ долларына), тирүү малды (79,7 пайызга же 1,3 млн. АКШ долларына), ошондой эле тамекини (2,5 эсеге же 0,8 млн. АКШ долларына) берүүлөрдүн өсүшү менен жарым жартылай компенсацияланган.

Товарларды экспорттоонун географиялык түзүмүндө 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде алыскы чет өлкөлөр тобу (чогуу алгандагы экспорттун 67,2 пайызы) алдыңкылардан болушкан. Мурдагыдай эле, бул топтон Швейцария (42,5 пайыз) кыйла ири өнөктөштөн болгон. Мында, Франция жана БАЭ сыяктуу өлкөлөрдүн позицияларынын өзгөрүүсү байкалган. Экспорттун жалпы көлөмүндө Франциянын үлүшү 2009-жылдын төртүнчү чейрегиндеги 7,2 пайызга караганда 3,0 пайыз чегинде түптөлгөн, бул органикалык эмес химиялык заттарды аталган өлкөгө берүүлөрдүн кыйла төмөндөөсү менен түшүндүрүлөт. БАЭнин үлүшү алтынды экспорттоонун көлөмүнүн көбөйүүсүнүн натыйжасында 1,4 пайыздан 7,5 пайызга чейин көбөйгөн.

Кароого алынып жаткан чейрек ичинде КМШ өлкөлөрүнүн үлүшү экс-

порттун чогуу алгандагы көлөмүнүн 32,8 пайызын түзгөн. Бажы Союзунан катышуучу өлкөлөргө экспорттун көлөмү төртүнчү чейректе абсолюттук мааниде 20,0 пайызга же 19,9 млн. АКШ долларына көбөйгөн. Мында Россия жана Казакстан кыргыз экспорттун негизги керектөөчүлөрдөн болушкан.

ФОБ баасында товарлардын импорту¹ отчеттук жылдын төртүнчү чейрегинде 21,3 пайызга өсүү менен 1 013,5 млн. АКШ долларын түзгөн. КМШ өлкөлөрүнөн импорт көбүрөөк (23,1 пайызга) өскөн, ал эми ошол эле учурда алыскы чет өлкөлөрдөн импорттун өсүшү 19,3 пайызды түзгөн.

Функционалдык түзүмгө ылайык² 2010-жылдын төртүнчү чейрегинин жыйынтыгы боюнча импорттук операцияларда эң ири товардык категориялардан болуп керектөө товарлары (импорттун чогуу алгандагы көлөмүнөн 31,9 пайыз), энергопродукциялар (30,1 пайыз) жана аралык товарлары (19,2 пайыз) саналышкан.

Отчеттук мезгил ичинде керектөө багытындагы товарлардын импорту 4,1 пайызга көбөйүү менен 349,3 млн. АКШ доллар көлөмүнө жеткен. Мында, азык-түлүк товарларынын 21,9 пайызга өсүшү белгиленген, ал эми азык-түлүктөн башка товарлардын келип түшүүлөрү 5,7 пайызга төмөндөгөн.

Берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн көбөйүүсү сыяктуу эле, импорттук баалардын өсүшүнүн натыйжасында да эт жана эт азыктары (69,1 пайызга же 10,1 млн. АКШ долларына), өсүмдүк майы (81,4 пайызга же 7,2 млн. АКШ долларына) сыяктуу позициялар боюнча импорттун нарктык мааниде өсүшү белгиленген. Мындан тышкары, көбүнчө, баалардын өсүшүнүн эсебинен минералдык суулардын жана алкогольсуз суусундуктардын (51,8 пайызга же 2,4 млн. АКШ долларына) импортунун көлөмү көбөйгөн. Ушуну менен катар эле, баалардын өсүшүнө салыштарганда физикалык көлөмдүн олуттуу төмөндөөсү, канттын (45,1 пайызга же 5,6 млн. АКШ долларына), жемиштердин (54,4 пайызга же 5,0 млн. АКШ долларына) жана кофенин, чайдын жана какаонун (20,0 пайызга же 4,3 млн. АКШ долларына) импортунун нарктык көлөмүнүн төмөндөөсүнө таасирин тийгизген.

Азык-түлүктөн башка товарлардын курамында импорттун төмөндөөсү байкалган, ал көбүнчө бут кийимди (66,0 пайызга же 29,5 млн. АКШ долларына), автомобилдерди (39,4 пайызга же 17,8 млн. АКШ долларына) жана эфир майларын (41,8 пайызга же 6,5 млн. АКШ долларына) берүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн төмөндөөсүнүн эсебинен жүргөн. Ошондой эле, кийим-кече жана ага тиешелүүлөрдүн импортунун нарктык көлөмүнүн 27,8 пайызга төмөндөөсү белгиленген. Мында, көбүнчө, баалардын өсүшүнүн эсебинен дары-дармектердин келип түшүүлөрүнүн өсүшү (32,2 пайызга же 8,0 млн. АКШ долларына) катталган.

Энергопродукциялардын импорту отчеттук мезгил ичинде 48,1 пайыз-

¹ СИФ импорту 1096,2 млн. АКШ долл., соода балансынын тартыштыгы – 585,5 млн. АКШ долл. түзгөн.

² Мында жана мындан ары: Улуттук банктын кошумча баалоолорун эске албаганда, КР УСКнын жана КР МБКнын маалыматтары боюнча.

га көбөйүү менен 330,4 млн. АКШ долларын түзгөн. Энергопродукциялардын импортунун 88,0 пайыздан ашыгыраагы мунайзаттарынын келип түшүүлөрүнө туура келген, анын көлөмү 2009-жылдын салыштыруу үчүн алынган чейрегиндегиге караганда, кароого алынып жаткан чейрек ичинде 49,0 пайызга көбөйгөн, бул баалардын 38,0 пайызга көбөйүүсү сыяктуу эле, берүүлөрдүн көлөмүнүн 7,9 пайызга өсүшү менен шартталган. Көбүнчө, баа факторунун таасири астында, авиакеросиндин жана дизель отунунун импорту өскөн, мында автомобиль бензининин келип түшүүлөрү бир аз төмөндөгөн. Жаратылыш газынын келип түшүүлөрүнүн физикалык көлөмүнүн кыскарышы жана бир эле учурда ага карата импорттук баанын өсүшү, нарктык маанисинде бир аз көбөйүүсүн (1,6 пайызга же 0,3 млн. АКШ долларына) шарттаган.

Аралык товарлар тобу боюнча импорттун көлөмү 210,1 млн. АКШ долларын түзгөн, бул 2009-жылдагы ушул эле мезгилге салыштырганда 13,5 пайызга жогору.

Баа жана сандык факторлордун таасири астында электрэнергиясын (7,2 эсеге же 2,0 млн. АКШ долларына) жана жер семирткичтерди (23,5 пайызга же 1,9 млн. АКШ долларына) бөлүштүрүү үчүн щиттердин, панелдердин жана башка монтаждык негиздердин келип түшүүлөрү көбөйгөн. Ошондой эле, баалардын 45,2 пайызга өсүшүнүн эсебинен резина дөңгөлөктөрүнүн келип түшүүлөрүнүн көбөйүүсү (40,5 пайызга же 4,1 млн. АКШ долларына) белгиленген.

Келип түшүүлөрдүн физикалык көлөмүнүн кыскаруусу кездемелердин (20,2 пайызга же 3,3 млн. АКШ долларына), иргөө, электен өткөрүү, майдалоо үчүн машина тетиктеринин (48,5 пайызга же 2,1 млн. АКШ долларына), жыгачтын (26,8 пайызга же 1,7 млн. АКШ долларына), боелгон жана ийленген заттардын (5,2 пайызга же 1,1 млн. АКШ долларына) импортунун төмөндөөсүнө алып келген.

Географиялык түзүмгө ылайык импорттун негизги үлүшү КМШ өлкөлөрүнөн 53,7 пайыз түшкөн. Алыскы чет өлкөлөрдүн үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша 46,3 пайыз чегинде катталган. Бажы Союзуна кирген өлкөлөрдөн импорт 22,1 пайызга же 92,9 млн. АКШ долларына көбөйгөн. Кыргызстанга импорттук операциялар боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрдөн болуп Россия (чогуу алгандагы импорттон 32,6 пайыз), Кытай (21,4 пайыз), Казакстан (11,7 пайыз) жана АКШ (5,7 пайыз) саналышкан.

1.4. Валюта курсу

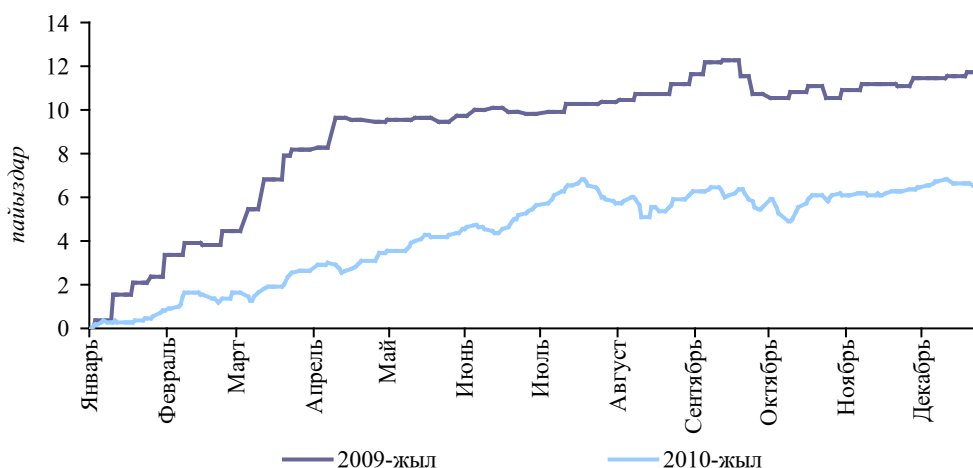
2010-жылдын төртүнчү чейрегинде сомдун АКШ долларына карата алсыздануу тенденциясы уланган. Мында, октябрь айында бир жагынан, акча которуу системасы боюнча валюталардын түшүүлөрүнүн өсүшүнүн жана экинчи жагынан банктардын суроо-талабынын өсүшүнүн таасири астында кардарлардын импорттук операцияларын тейлөө үчүн валютага курстун олуттуу өзгөрүүсү белгиленген. Кийинчерээк өзгөрүүлөрдүн диапозону кыскарган жана америка валютасынын курсу банктардын кардарла-

рынын экспорттук-импорттук операцияларынын ортосундагы ажырымдын көбөйүүсүнөн улам, суроо-талаптын жогору болушунун таасири астында туруктуу өскөн.

Улуттук банк, улуттук валютанын кескин өзгөрүүсүнө жол бербөө максатында, банктар аралык валюта тооруктарында АКШ долларын сатуу жана сатып алуу боюнча операцияларды жүргүзгөн. Улуттук банктын америка долларын сатуу боюнча операцияларынын көлөмү 4,3 пайызга кыскаруу менен 58,2 млн. АКШ долларын түзгөн. Ал эми АКШ долларын сатып алуу боюнча операциялардын көлөмү 34,3 пайызга кыскаруу менен жалпы суммасы 9,9 млн. АКШ долларын түзгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегине салыштырганда Улуттук банктын сатуу боюнча операциялары үч эсеге, ал эми сатып алуу боюнча 0,5 пайызга көбөйгөн).

АКШ долларынын эсептик курсу жылдын акырына карата чейрек ичинде 1,0 пайызга жогорулоо менен 47,0992 сом/АКШ долларын түзгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегинин жыйынтыгы боюнча доллардын эсептик курсу 1,1 пайызга көбөйүү менен 44,0917 сом/АКШ доллар чегинде катталган).

1.4.1-сүрөт. АКШ долларынын эсептик курсунун өзгөрүш арымы

Евро курсунун динамикасы мурдагыдай эле, дүйнөлүк рыноктордо анын курсунун АКШ долларынын курсуна карата катышы боюнча динамиканын таасири астында калыптанган. Еврозонанын айрым өлкөлөрүндө орун алган карыздык проблемаларга байланыштуу, евро курсу кроого алынып жаткан мезгил ичинде төмөндөгөн. Бүтүндөй алганда, чейрек ичинде алмашуу бюролорунда еврону сатуу курсу 62,3694 сом/еврону түзүү менен 1,2 пайызга төмөндөгөн.

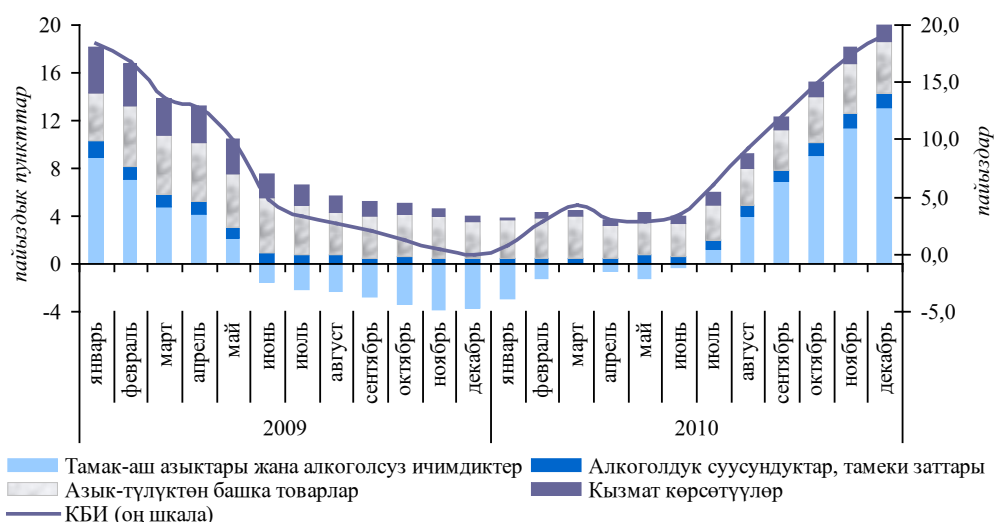
2-глава. Инфляция жана аны түзүүчүлөр

2.1. Керектөө бааларынын индексинин динамикасына анализдөөлөр¹

Инфляциянын жылдык мааниси (2010-жылдын декабры 2009-жылдын декабрына карата) 19,2 пайызды, ал эми 2009-жылдын ушул эле мезгилинде 0,0 пайызды түзгөн. Керектөө бааларынын индексинин тамак-аш азыктарына жана алкогольсуз суусундуктарга кыйла өсүшү катталган. Товарлардын бул тобу жылдык мааниде 27,0 пайызга кымбаттаган. Азык-түлүктөн башка товарларга (14,2 пайыз) баалардын жогорулоосу белгиленген: алкогольдуу суусундуктарга 12,9 пайыз, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө – 11,9 пайыз.

Айыл-чарба продукцияларынын түшүмүнүн төмөндөөсүнө, дүйнөдө мунай заттарына суроо-талаптын калыбына келишине жана Россиядан алынып келинүүчү мунай заттарына карата экспорттук бажы алымынын киргизилгендигине байланыштуу, дүйнөлүк жана ички рыноктордо азык-түлүк товарларына жана энергопродукцияларына карата баалардын жогору болушу; электр жана жылуулуук энергиясына тарифтик саясаттын өзгөрүүсү, коңшулаш өлкөлөр менен чек араларда контролдук-өткөрмө режимдин катуулатылышы, ошондой эле өлкөдөгү коомдук-саясий жагдайлардын туруксуздугунан улам республикадагы соода шарттарынын начарлоосу, экономикада инфляциялык процесстердин тездешине себеп болгон.

2.1.1-сүрөт. КБИнин динамикасы жана жылдык эсептөөдө аларды түзүүчүлөр

2010-жылдын төртүнчү чейреги ичинде керектөө бааларынын индекси 108,1 пайызды түзгөн (2009-жылдын төртүнчү чейрегинде – 101,7 пайыз). Анын ичинде, тамак-аш азыктарына керектөө бааларынын индекси 113,2 пайыз, алкогольдук суусундуктарга жана тамекиге 104,6 пайыз, азык-

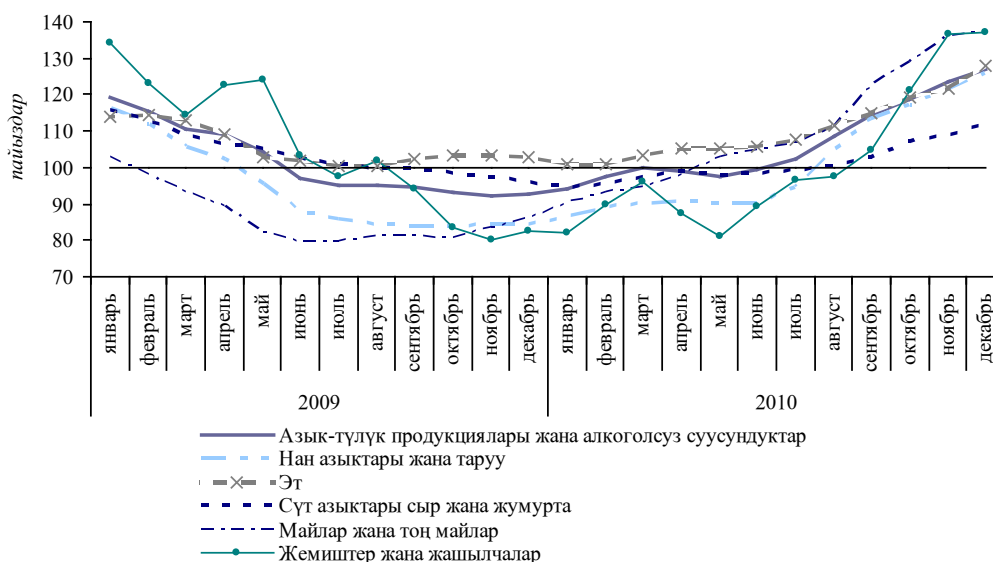
¹ Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин маалыматтары боюнча.

түлүктөн башка товарларга 104,8 пайыз, акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө 102,6 пайыз чегинде катталган.

2.1.1. Азык-түлүк товарларына карата баалардын динамикасы

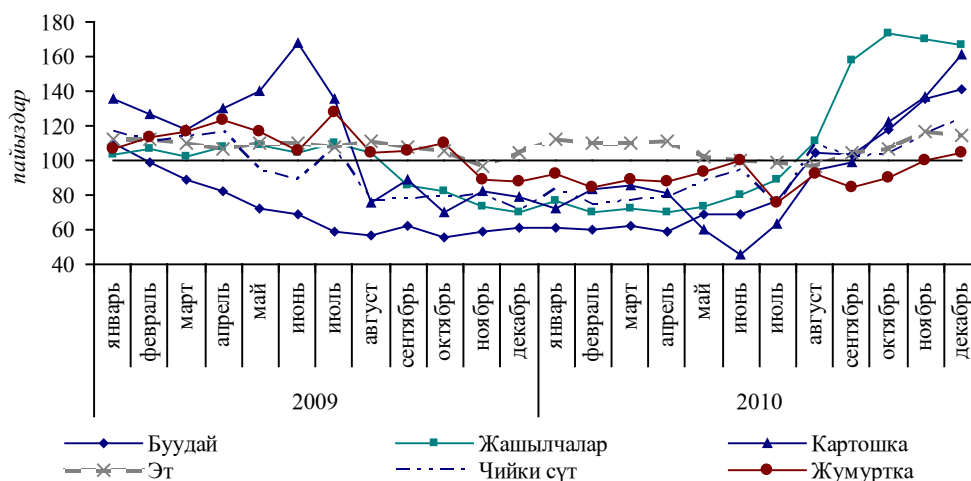
Ички рынокто баа жагдайы жалпысынан, өсүшкө ык койгон тенденция менен мүнөздөлгөн. Азык-түлүк товарларына баалар 2010-жылдын жыйынтыгы боюнча 27,0 пайызга жогорулаган (2009-жыл ичинде 7,4 пайызга төмөндөө белгиленген). «Нан азыктары жана таруу» товардык тобу 26,0 пайызга, анын ичинде биринчи сорттогу буудай уну 47,3 пайызга кымбаттаган. Сүт азыктарына баа 12,0 пайызга, ал эми мөмө-жемиш продукцияларына 37,0 пайызга жогорулаган. Нан азыктарына жана тарууга баанын өсүшү республикада буудайдын түшүмдүүлүгүнүн (-15,3 пайызга) кыскаруусунун алкагында, ал эми негизги соода өнөктөш өлкөлөрдө айдоо аянттарынын кыскаруусунан жана аба-ырайынын жагымсыз шарттарынан улам жүргөн.

2.1.2- сүрөт. Азык-түлүк товарларга карата баалардын жылдык динамикасы

2010-жылдын төртүнчү чейрегинде айыл-чарба продукцияларын өндүрүүчүлөрдүн товардын бардык түрлөрү боюнча бааларды, өткөн жылдагы ушул эле көрсөткүчкө салыштарганда жогорулатуулары белгиленген. Алсак, өндүрүүчүлөрдүн данга карата баасы жылдык мааниде 40,9 пайызга, жашылчаларга 67,2 пайызга, этке 14,4 пайызга, сүт азыктарына 23,5 пайызга жогорулаган.

2.1.3-сүрөт. Айыл чарба продукцияларынын айрым түрлөрүн өндүрүүчүлөрдүн бааларынын индексинин жылдык динамикасы

Кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча сезондук факторлордун таасири астында мөмө-жемиш продукцияларына баалардын жогорулоосу байкалган: жемиш 30,3 пайызга, ал эми жашылча 54,3 пайызга кымбаттаган. Жылдык мааниде «жемиштер жана жашылчалар» товардык тобу 37,0 пайызга кымбаттаган: жемиштерге баа 38,8 пайызга, жашылчаларга 37,8 пайызга өскөн.

Кыргыз Республикасынын Экономикалык жөнгө салуу министрлигинин маалыматтары боюнча 2010-жылы 12,0 миң тонна кант өндүрүлгөн, бул республиканын жалпы керектөөсүнүн (жылына 126,8 миң тонна) 9,5 пайызын түзөт. Жергиликтүү продукцияны сунуштоо көлөмүнүн төмөндүгү, ошондой эле импорттолгон кантка баанын өсүшү, ички баалардын өсүшүн тездеткен. Алсак, отчеттук мезгил ичинде кантка карата баалардын өсүшү республика боюнча 9,1 пайызды түзгөн, ал эми жылдык мааниде бул продукт 22,5 пайызга кымбаттаган.

Жемге баанын өсүшүнүн, ички өндүрүүнүн өткөн жылдагы деңгээлине караганда төмөндөөсүнүн, ошондой эле жергиликтүү продукциянын жеткире эске алынбаган экспортунун жогорку көлөмдө болушунун натыйжасында, ички рынокто этке карата баанын өсүшү (жылдык мааниде +27,9 пайыз) байкалган.

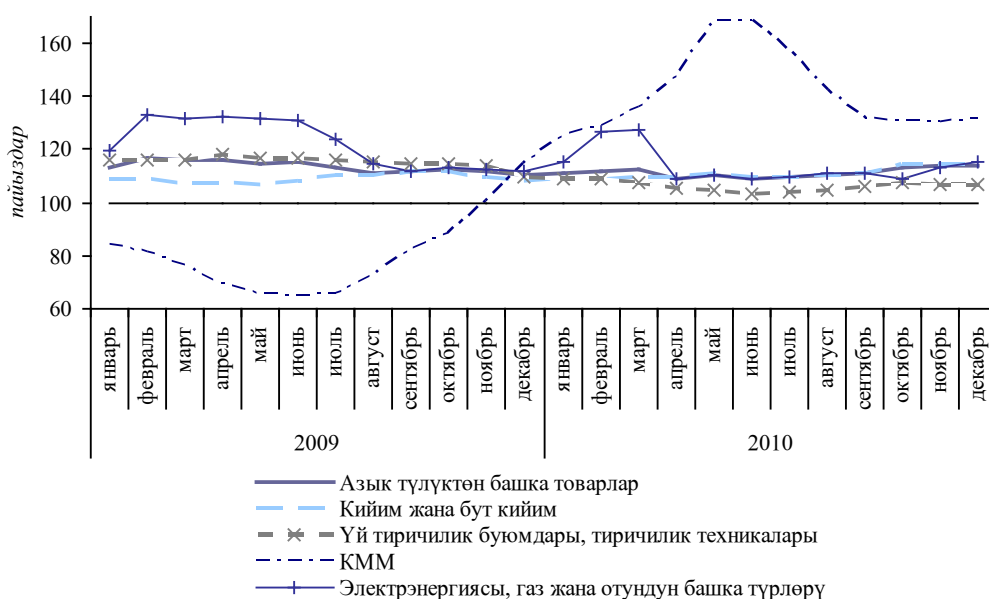
2010-жылдын жыйынтыгы боюнча май жана тоң майлар рыногунда баалардын 37,8 пайызга өсүшү катталган. Майга баанын жогорулоосу Россиядагы кургакчылыкка шартталган, ошондон улам жана Казакстандан өсүмдүк майын ташып чыгарууга тыюу салынгандыгына байланыштуу, 2010-жылдын сентябрь айынын башталышында күн караманын уругуна жана күн карама майына карата баа бир жарым эсеге жогорулаган.

Отчеттук мезгил ичинде сезондук факторлордун натыйжасында сүт азыктарына керектөө бааларынын жогорулоосу катталган, ал 14,4 пайызды түзгөн жана бүтүндөй алганда жылдык өлчөөдө сүт азыктары 12,0 пайызга кымбаттаган.

2.1.2. Азык-түлүктөн башка товарларга баалардын динамикасы

Азык-түлүктөн башка товарларга баа индексинин өсүшү жылдык мааниде 14,2 пайызды түзгөн, бул 2009-жылдагы тиешелүү көрсөткүчтөн 3,8 п.п. жогору. Азык-түлүктөн башка товарларга керектөө бааларынын индекси, көбүнчө кийим-кечеге жана бут кийимге (+14,5 пайыз), көбүнчө кийим тигүү үчүн материалдардын 15,7 пайызга жана кийим-кечени тазалоо, оңдоо жана прокатка берүүнүн 20,3 пайызга; ошондой эле, электр энергиясына, ысык сууга жана борбордук жылуулук берүүгө (+15,1 пайыз) тарифтердин кымбатташынан улам болгон баалардын динамикасы менен аныкталган. Үй тиричилик жана техникалык буюмдарга баалардын жогорулоосу белгиленген, ал 6,9 пайызды түзгөн. Мындай динамиканын түптөлүшүнө жыгачтын кымбаттап кетишине байланыштуу, үй эмеректерине жана полго төшөлмөлөргө (+6,3 пайыз), ошондой эле айнек буюмдарына жана ашкана аспаптарына (+12,7 пайыз) баанын өсүшү себеп болгон. Күйүүчү-майлоочу материалдардын наркы жылдык мааниде 31,8 пайызга өскөн: бензинге баа 29,3 пайызга, ал эми дизель отуна 51,9 пайызга өскөн.

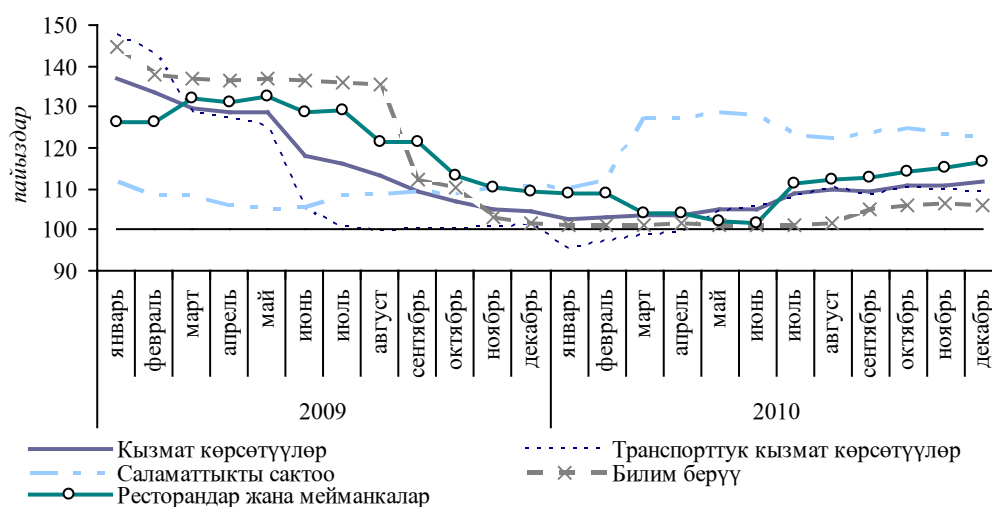
2.1.4-сүрөт. Азык-түлүктөн башка товарларга карата баалардын жылдык динамикасы

2.1.3. Кызмат көрсөтүүлөргө баалардын динамикасы

Акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө баа индексинин өсүшү жылдык мааниде 11,9 пайызды (2009-жыл ичинде 4,4 пайызды) түзгөн. Бул топто индекстин өсүшү, негизинен ресторандардын жана мейманканалардын кызмат көрсөтүүлөрүнүн 16,7 пайызга кымбатташынын эсебинен жүргөн, ал тамак-аштын, ошондой эле транспорттук кызмат көрсөтүүлөрдүн (+9,2 пайызга) жана эс алууну уюштуруу кызмат көрсөтүүлөрүнүн (+23,5 пайызга) кымбатташына байланыштуу болгон. Саламаттыкты сактоо жана билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнүн наркынын, тиешелүүлүгүнө жараша 23,1 жана 5,9 пайызга жогорулоосу байкалган.

2.1.5-сүрөт Акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөргө карата баалардын жылдык динамикасы

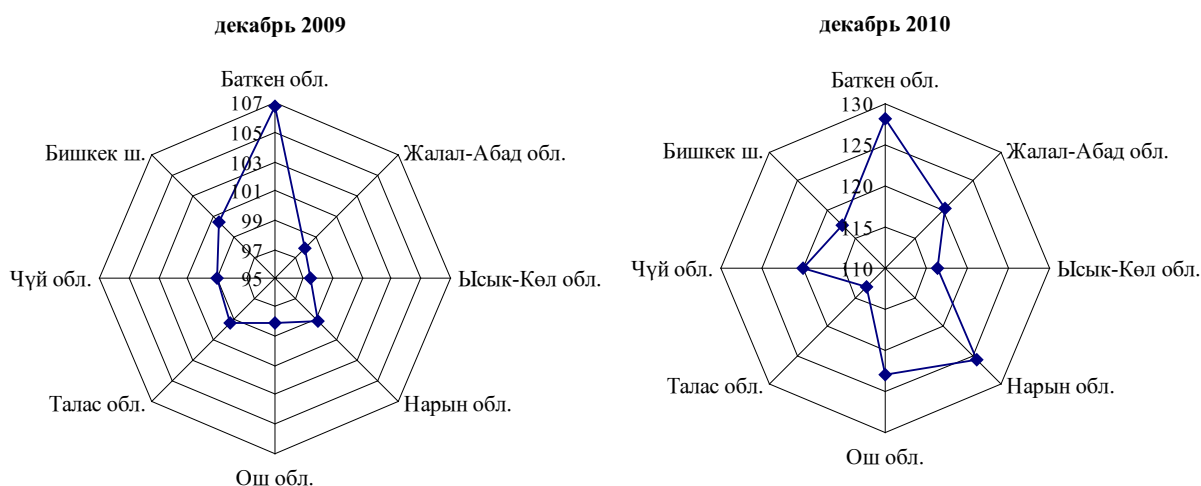
2.1.4. Аймактардагы керектөө бааларынын динамикасы

2010-жылдын жыйынтыгы боюнча республиканын бардык областтарында керектөө бааларынын жалпы деңгээлинин өсүшү байкалган. Көпчүлүк областтарда инфляциянын деңгээли жылдык мааниде 20 пайызга арткан. Алсак, Баткен областында баалар 28,1 пайызга, Нарын областында 25,7 пайызга, Ош областында 23,0 пайызга, Жалал-Абад жана Чүй областтарында, тиешелүүлүгүнө жараша 20,2 жана 20,0 пайызга жогорулаган. Ал эми Ысык-Көл жана Талас областтарында баалар тиешелүүлүгүнө жараша 16,5 жана 13,1 пайызга өскөн. Баалардын жалпы деңгээлинин жогорулоосунун негизги фактору, азык-түлүк жана азык-түлүктөн башка товарларга баалардын өсүшү болгон.

Республиканын борборунда баалардын 17,6 пайызга өсүшү белгиленген, мында, тамак-аш азыктары 23,7 пайызга, алкогольдуу суусундуктар жана тамеки 14,7 пайызга, азык-түлүктөн башка товарлар 14,0 пайызга жана акы төлөнүүчү кызмат көрсөтүүлөр 10,3 пайызга кымбаттаган.

2010-жылы айыл-чарба продукцияларынын басымдуу көлөмү өндүрүлүүчү аймактарда КММга, көбүнчө, дизель отунуна баанын жогорулагандыгы байкалган, бул айдоо иштери учурунда аталган товарга карата суроо-талаптын айрым бир жогорулоосуна байланыштуу болгон. Ысык-Көл жана Нарын областтарында эт азыктарына баанын 10 пайыздан ашыгыраакка өсүшү белгиленген. Этке баанын өсүшү коңшулаш өлкөлөргө алынып кетишинин көбөйгөндүгүнөн улам, рынокто этти сунуштоо көлөмүнүн кыскаргандыгына байланыштуу болгон. Түндүк аймактардагы областтар боюнча буудайга суроо-талап көбөйгөн ошондой болсо да, айыл-чарба продукцияларын өндүрүүчүлөр данды кыйла жогорку баада сатуу үчүн жазга чейин сактап турушат, бул да баанын өсүшүнө түрткү берет.

2.1.6-сүрөт. Региондордогу КБИнин жылдык динамикасы

2.2. Базалык инфляция

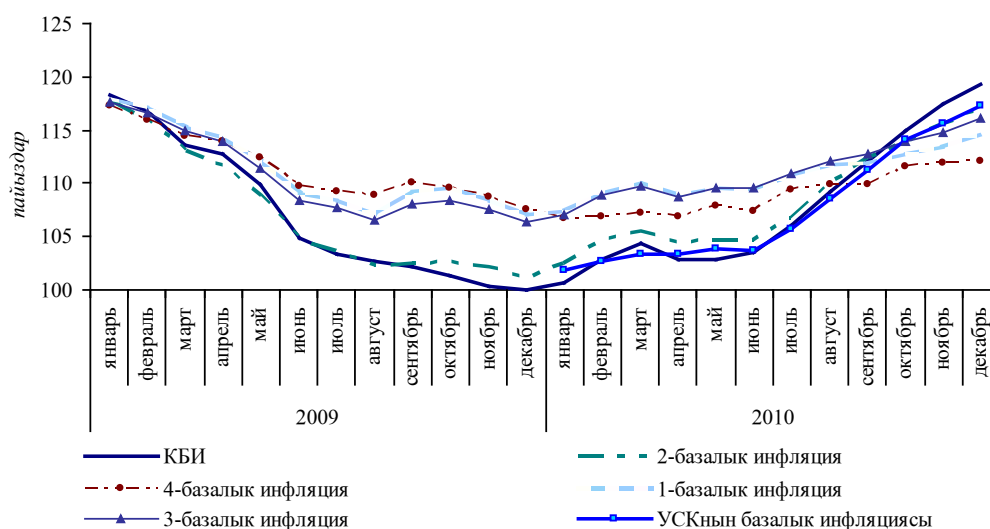
Базалык инфляция баалардын кыска мөөнөттүү, структуралык жана мезгилдүү өзгөрүүлөрүнө жол бербей турган инфляциянын тренди катары аныкталат, башкача айтканда, инфляция көрсөткүчүнүн эсептөөсүнөн нар чар түшүм, КММ рыногундагы баа таасирлери, газга жана электрэнергиясына карата тарифтердин административдик өзгөрүүсү сыяктуу мезгилдүү жана тышкы факторлорго шартталган товарларга баалардын өсүшү алынып салынат.

Төмөндө базалык инфляциянын жөнөкөй алып салуу ыкмасы менен эсептелинген динамикасы чагылдырылган. Бул ыкма, баалары таасирлерге өтө ийкемдүү товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн белгилүү бир категорияларын же максаттуу топторун, керектөө бааларынын индексинен алып салууну түшүндүрөт. Мындай товарларга мурдатан бери эле, кээ бир азык-түлүк товарлары, энергия продукциялар жана Өкмөт тарабынан административдүү түрдө белгиленүүчү тарифтер кирет.

2010-жылдын апрель айынан тартып, Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети жөнөкөй алып салуу ыкмасы менен базалык инфляцияны эсептөөнү баштаган (бекитилген 2010-жылдын 29-апрелиндеги №9 ыкмага ылайык). Бүтүндөй алганда алынып салынуучу товарлардын үлүшү жалпы керектөө куржунунун 25 пайызын түзөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитетинин ыкмасы боюнча базалык инфляциянын мааниси 2010-жылдын декабрь айынын жыйынтыгы боюнча жылдык мааниде 17,3 пайызды, ал эми «тазаланбаган» инфляция – 19,2 пайызды түзгөн.

2.2.1-сүрөт. Базалык инфляциянын эсептик көрсөткүчүнүн жылдык динамикасы

Базалык инфляция 1 – товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) нан азыктары жана таруу, 2) май жана тоң майлар, 3) жемиштер жана жашылчалар, 4) газ, 5) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар.

Базалык инфляция 2 – товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) эт, 2) жемиштер жана жашылчалар, 3) газ, 4) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар.

Базалык инфляция 3 – товарлардын төмөнкү түрлөрү алынып салынат: 1) нан азыктары жана таруу, 2) сүт азыктары, 3) жемиштер жана жашылчалар, 4) газ, 5) ремонт жана курулуш иштери үчүн материалдар

Базалык инфляция 4 – азык-түлүк товарлары жана электрэнергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү толугу менен алынып салынат.

УСКнын базалык инфляциясы – сүт, кант, мөмө жемиш жана алкогольдук-тамеки продукцияларынын айрым түрлөрү, КММ, «электр энергиясы, газ жана отундун башка түрлөрү» товардык тобу, жүргүнчүлөрдү ташуу транспортунун, байланыш кызматтары жана башкалар алынып салынат.

3-глава. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын акча-кредит саясаты маселери боюнча чечимдери

3.1. Улуттук банк Башкармасынын негизги чечимдери

Төмөндө, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын акча-кредит саясат маселелери боюнча, 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде кабыл алынган негизги чечимдеринин тизмеси келтирилген:

1. Банк тутумундагы ликвиддүүлүктүн деңгээлин жөнгө салуунун алкагында, Улуттук банк Башкармасы тарабынан коммерциялык банктардын жана Кыргызстан банктар Союзунун сын-пикирлерин жана сунуштарын эске алуу менен 2010-жылдын 26-ноябрында жаңы «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын чет өлкө валютасындагы депозиттик операцияларды жүргүзүү тартиби жөнүндө» жобо бекитилген (№88/2 токтом).
2. Күндөлүк жагдайга баа берүү, ошондой эле кыска мөөнөттүү мезгилде тиешелүү акча-кредит саясатын жүргүзүүнүн сценарийлерин иштеп чыгуу максатында, Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2010-жылдын 1-декабрында 2010-жылдын январь-сентябрь айлары үчүн акча-кредит саясаты жөнүндө отчет жана алдыдагы мезгилге каралган акча-кредит программасы кароого алынган жана жактырылган (№89/1 токтом). 2010-жылдын январь-сентябрь айлары үчүн акча-кредит саясаты жөнүндө отчеттун кыскартылган версиясы, маалымат катары, Президенттин Аппаратына, Өкмөттүн Аппаратына, Жогорку Кеңешке, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине жана Экономикалык жөнгө салуу министрлигине жөнөтүлгөн, ошондой эле Улуттук банктын расмий сайтында жайгаштырылган.
3. «Кыргыз Республикасынын Өкмөтү менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын финансылык жана социалдык-экономикалык саясаты жөнүндө 2011-жылга карата биргелешкен билдирүүсүн» иштеп чыгуу үчүн 2010-жылдын 20-декабрында Улуттук банк Башкармасы тарабынан Улуттук банктын 2011-жылга акча-кредит саясаты тууралуу Билдирүүсү каралган» (№96/1 токтом).
4. Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2010-жылдын 29-декабрында «2011-2013-жылдарга акча-кредит саясатынын негизги багыттары» деген документ жактырылган, анда акча-кредит саясатынын орто мөөнөттүү мезгилге максаттары аныкталган. Документти иштеп чыгуу учурунда дүйнөлүк финансылык жана товардык рыноктордогу тенденциялар, тышкы жана ички факторлор жана мүмкүн болуучу тобокелдиктер, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин жана Экономикалык жөнгө салуу министрлигинин прогноздук маалыматтары эске алынган. Документтин кыскартылган версиясы Президенттин Аппаратына, Өкмөттүн Аппаратына, Жогорку Кеңешке, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине жана Экономикалык жөнгө салуу министрли-

гине жөнөтүлгөн, ошондой эле Улуттук банктын расмий сайтында жайгаштырылган (№96/1 токтом).

3.2. Акча-кредиттик жөнгө салуу комитетинин негизги чечимдери.

Акча-кредиттик жөнгө салуу комитети (мындан ары – Комитет) акча-кредит чөйрөсүндө оперативдүү чечимдерди иштеп чыгууну жана кабыл алууну жүзөгө ашырат. Чечимдер Комитет тарабынан жума сайын кабыл алынат жана акча рыногунда түптөлгөн жагдайга баа берүү натыйжаларына негизделет. Банк тутумундагы ликвиддүүлүктү жөнгө салуу боюнча операциялардын көлөмү 2009-жылдын төртүнчү чейрегинде Улуттук банк Башкармасы тарабынан аныкталган жана 2010-жылга карата акча-кредиттик саясат жөнүндө негизги багыттарында, алдыдагы мезгилге карата акча-кредит программасында көрсөтүлгөн максаттардан жана маселелерден улам, ошондой эле банк тутумунун абалын жана салыктык-бюджеттик чөйрөдөгү жагдайды эске алуу менен Комитет тарабынан аныкталган.

2010-жылдын төртүнчү чейрегинде Комитеттин 13 отуруму болуп өткөн. Комитеттин чечимдери Улуттук банктын ноталарынын ар жумалык аукциондорун өткөрүү аркылуу, банк тутумундагы ликвиддүүлүктү жөнгө салууга багытталган. Улуттук банк, 2010-жылдын төртүнчү чейрегинде үстөк ликвиддүүлүктүн өсүшү шартында жүгүртүү мөөнөтү 7 жана 14 күндүк ноталары боюнча аукциондорду өткөрүүнү кайрадан баштаган. Мында, Улуттук банк, ноталарынын жүгүртүүдөгү көлөмүн 2010-жылдын сентябрь айынын акырындагы 0,4 млрд. сом деңгээлинен ушул эле жылдын декабрь айынын акырына карата 1,1 млрд. сомго чейин жеткирүү максатында, алардын эмиссия көлөмүн көбөйтүүнү уланткан.

Өкмөттүн 2010-жылдын декабрь айындагы таза чыгашаларынын олуттуу көбөйүүсүн эске алып, Улуттук банк коммерциялык банктардын үстөк камдарын кошумча алып салуу максатында, МБКларды репо шарттарында 550 млн. сом көлөмдө сатуу боюнча операцияларды ишке ашырууну сунуш кылган.

Кароого алынып жаткан мезгил ичинде Улуттук банктын ноталарын сатуунун көлөмү 2,2 млрд. сомду, ал эми МБКларды репо шарттарында сатуунун көлөмү 70,9 млн. сомду түзгөн. Улуттук банктын жүгүртүүдөгү ноталарынын көлөмү 2010-жылдын декабрь айынын акырында 0,7 млрд. сом чегинде түптөлгөн. Улуттук банктын АКШ долларын таза сатуусу¹ отчеттук мезгил ичинде сомдук эквивалентинде 2,4 млрд. сомду түзгөн.

Акча-кредиттик жөнгө салуу комитети тарабынан «Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду» ЖЧКсын (мындан ары – БРАФ) кредиттөө максатында, айына бир жолу белгиленүүчү базалык чендин өлчөмү жөнүндө чечимдер кабыл алынат. БРАФтын кредиттик каражаттары

¹ Улуттук банк Кыргыз Республикасы кабыл алган өзгөрүлмөлүү алмашуу курсу саясатына таянуу менен иш алып барат.

боюнча пайыздык чендин өлчөмү ондолуучу коэффициенттери менен базалык ченге карата, кредиттөөнүн тармагына жараша теңдештирилет.

Кредиттөөнү колдоо жана экономикадагы өсүшкө өбөлгө түзүү максатында, 2010-жылдын төртүнчү чейреги ичинде Комитеттин чечими менен БРАФ үчүн базалык чен 7,0 пайыз деңгээлинде сакталып калган.

Комитет, өлкөдөгү инфляциянын жогорку деңгээлин жана 2011-жылы олуттуу инфляциялык тобокелдиктердин сакталып калгандыгын эске алуу менен анын ичинде, мамлекеттик бюджеттин күтүлүп жаткан жогорку деңгээлдеги тартыштыгына байланыштуу, 2010-жылдын 30-декабрында, Улуттук банк Башкармасынын 2010-жылдын 29-декабрындагы №96/1 токтому менен жактырылган «2011-2013-жылдарга акча-кредит саясатынын негизги багыттарына» ылайык, акча-кредит саясатын катуулатуунун алкагында, БРАФты кредиттөө максаттары үчүн базалык ченди 2011-жылдын январь айына карата 7,0 пайыздан 8,0 пайызга чейин жогорулатуу жөнүндө чечим кабыл алган.

4-глава. Инфляция көрсөткүчүн болжолдоолор

4.1. Инфляциянын негизги факторлорунун динамикасына болжолдоолор

2011-жылга экономикалык өнүгүү прогнозу республикадагы экономикалык жигердүүлүктүн калыбына келишине жана өнүгүүсүнө таасирин тийгизген ички жана тышкы факторлордун көп сандаган тобокелдиктерин эске алуу менен иштелип чыккан.

Улуттук банк тарабынан иштелип чыккан болжолдоо өлкөдөгү экономикалык жигердүүлүктүн калыбына келишинин уланып жатышы, алгылыктуу тышкы экономикалык конъюнктура жана республиканын түштүгүн калыбына келтирүү шартында, экономиканын тармактарын өнүктүрүүнү карайт. ИДПнын өсүшүнө негизги салым курулуш жана айыл чарбасы сыяктуу тармактардан күтүлүүдө; калктын керектөө жигердүүлүгүнүн жана негизги соода өнөктөш өлкөлөрдөгү (Россия, Казакстан, Кытай) экономикалык жигердүүлүктүн өсүшүнө шартталган, соода операцияларын жүгүртүүнүн олуттуу өсүшү ыктымал. Улуттук банк тарабынан 2011-жылдын жыйынтыгы боюнча экономиканын 6,6 пайыз деңгээлинде өсүшү күтүлүүдө, мында ИДПнын номиналдуу көлөмү 226,1 млрд. сомго жакын күтүлүүдө.

4.1.1-таблица. ИДПнын экономиканын тармактары боюнча 2011-жылга болжолдоосу¹

	так маалыматтар				эсептешүүчү маалыматтар			
	күндөлүк баалар, млн. сом	салыштырмалуу баалар, млн. сом	реалдуу өсүш, пайыздар	аманат, пайыздар	салыштырмалуу баалар, млн. сом	реалдуу өсүш, пайыздар	аманат, пайыздар	
	2010-ж.				2011-ж.			
Айыл чарбасы, мергенчилик жана токой чарбасы	39 334,8	36 712,0	-2,8	7,1	41 694,9	6,0	1,1	
Өнөр жайы	41 093,3	37 444,5	9,9	9,7	41 715,0	1,5	0,3	
<i>Тоо-кендерин казып алуу өнөр-жайы</i>	1 451,0	1 067,9	-0,4	35,9	1 523,6	5,0	0,0	
<i>Кайра иштетүү өнөр жайы анын ичинде «Кумтөр»</i>	33 830,7	31 527,1	10,1	7,3	34 089,3	0,8	0,1	
<i>Электрэнергиясын, газды жана сууну өндүрүү жана бөлүштүрүү</i>	19 904,0	15 829,4	7,6	25,7	19 406,4	-2,5	-0,2	
Курулуш	5 811,6	4 849,5	11,0	19,8	6 102,2	5,0	0,1	
Соода	11 998,9	10 414,6	-22,8	15,2	15 598,6	30,0	1,7	
Транспорт жана байланыш	34 625,7	31 687,5	-6,4	9,3	38 261,4	10,5	1,7	
Жана башкалар	19 385,9	18 108,2	2,5	7,1	20 355,2	5,0	0,5	
Жана башкалар	43 385,9	42 281,2	0,1	2,6	44 687,5	3,0	0,6	
Азык-түлүккө таза салыктар	22 352,9	21 842,7	-1,4	2,3	23 823,4	6,6	0,7	
ИДП	212 177,4	198 490,7	-1,4	6,9	226 136,0	6,6	6,6	
Кумтөрдөн тышкары, ИДП	192 273,4	182 661,3	-2,1	5,3	206 729,6	7,5	7,2	
<i>Маалымат үчүн</i>								
Кызмат көрсөтүүлөр	97 397,5	92 076,9	-1,8	5,8	103 304,1	6,1	2,8	

¹ Кыргыз Республикасынын Экономикалык жөнгө салуу министрлиги 2011-жылы ИДПнын өсүшүн 6,3 пайызга баалайт, бул Улуттук банктын болжолдоолорунан анчалык айырмаланбайт.

Экономикалык өсүш көбүнчө 2011-жылы төмөнкүдөй тышкы факторлорго көз каранды болот: негизги соода өнөктөш өлкөлөр – Бажы союзунун мүчөлөрү менен соода шарттарына жана дүйнөлүк азык-түлүк жана чийки зат рынокторундагы баа конъюнктурасына.

Өлкө ичиндеги экономикалык жагдай көбүнчө, экономикасы, өз кезегинде мунайга дүйнөлүк баа конъюнктурасынын таасирине дуушар болгон коңшулаш өлкөлөрдүн (Россия, Казакстан) экономикалык өнүгүүсүнө көз каранды болоорун эске алуу зарыл. Тажрыйба көрсөткөнөдөй эле, энергопродукцияларына жогорку баанын орун алышы мезгили бардык аймактарда экономикалык өсүшкө күчтүү түрткү берет. Мындай экспансиядан кыргыз экономикасы да капиталдын агылып кирүүсү, соода ишинин өсүшү жана калктын кирешесинин көбөйүүсү аркылуу алгылыктуу натыйжага ээ болот.

4.2. 2011-жылга жана 2011-жылдын 1-чейрегине карата инфляциялык болжолдоолор

2011-жылга инфляциялык болжолдоолор 2010-жылдын ортосунан тартып баанын ылдамдатылган өсүшүнүн улануусу шартында иштелип чыккан. Баа тобокелдиктери мурдагыдай эле, жогорулоо тенденциясына ээ. Бүтүндөй алганда, инфляция динамикасы азык-түлүк товарлар рыногундагы жагдайды турукташтыруу боюнча чараларга көз каранды болот.

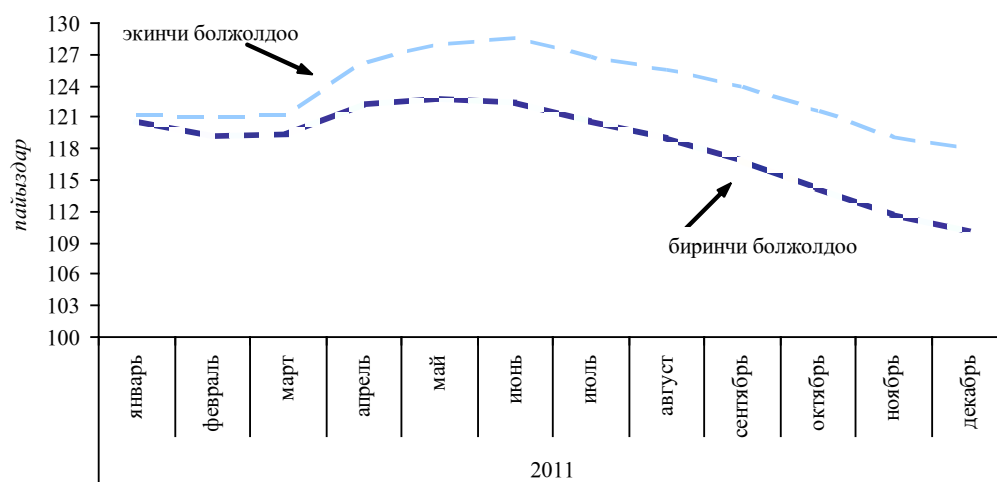
Макрэкономикалык жагдайдын мүнөзү жана калкта жогорку деңгээлдеги инфляциялык күтүүлөрдүн сакталып калышы, бюджет-салык саясатынын балансташпоосу, ошондой эле алгылыктуу ички жана тышкы соода шарттарынын жай калыбына келиши, экономикада жогорку деңгээлдеги инфляциянын сакталып турушуна өбөлгө түзүшөт. Алсак, Улуттук банктын баа берүүлөрү боюнча ички жана тышкы факторлордун таасир этүүсүнүн ар кандай деңгээлдеринде инфляция 10 пайыздык мааниден 18,5 пайызга чейин ар кандай сценарийлер боюнча өзгөрүп туруусу мүмкүн.

Пландаштырылган бюджет-салык саясатын ишке ашырууда кыйла аныксыздык орун алат. Мамлекеттик бюджеттин тартыштыгын ИДПга карата 8,7 пайызга чейин кеңейтүү баа турукташуусу тобокелдигин олуттуу күчөтөт. Алсак, мамлекеттик сектордун чыгашалары өтүп жаткан жылы акча сунушунун өсүшүнүн негизги булактарынан болот. Эмгек акыларды, пенсияларды, пособиелерди жана башка төлөөлөрдү күтүлүп жаткан жогорулатуулар керектөө рыногундагы товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө суроо-талаптын өсүшүндө чагылдырылат. Алкоголдуу суусундуктарга жана тамеки продукцияларына акциз салыгынын ченин көбөйтүүнү, салык жеңилдиктерин жарым-жартылай жокко чыгарууну ж.б. караган салык саясатындагы күтүлүп жаткан өзгөрүүлөр инфляциянын деңгээлине кошумча салым кошушу мүмкүн.

Мында тышкары, 2010-жылы мамлекеттик бюджеттин чыгашаларын ар кандай деңгээлде өстүрүү тажрыйбасы улантылган, бул

2011-жылдын биринчи жарым жылдыгында инфляциянын өсүшүнө таасирин тийгизет.

4.2.1-сүрөт. Инфляциянын жылдык маанисинин болжолдоосу

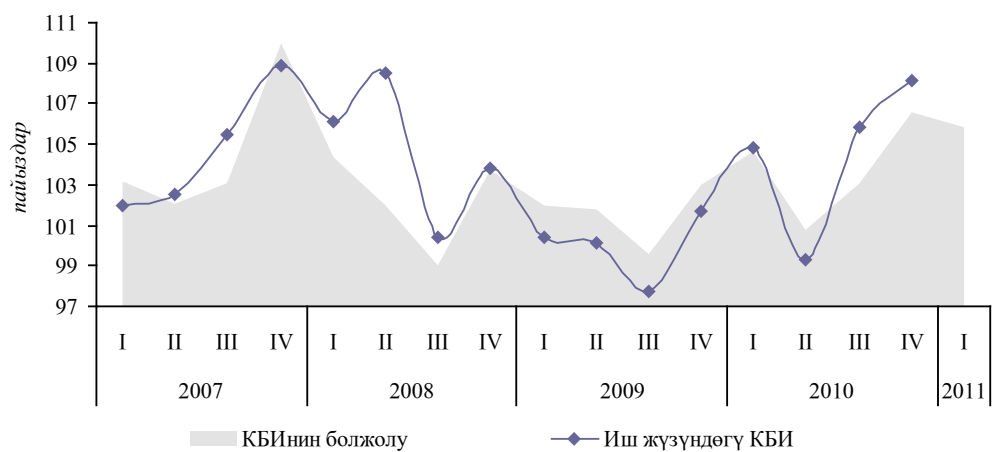

Бүтүндөй алганда, кыска жана орто мөөнөткө каралган перспективада баа жагдайын, көбүнчө, айыл чарба секторунун түзүмдүк реформалары, өндүрүш потенциалын жогорулатуу, тышкы экономикалык конъюнктурадагы өзгөрүүлөр, товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө карата сурооталап менен сунуштун ортосундагы баланс, административдик белгиленген тарифтер, мамлекеттик бюджеттин көрсөткүчтөрүндөгү өзгөрүүлөр, айыл-чарба продукцияларына баалардын сезондук өзгөрүүсү сыяктуу факторлор алдын-ала аныкташат.

Башкача айтканда, чакан айкын экономика үчүн мурдатан берки тышкы таасирлердин тобокелдигинен тышкары, өлкөнүн экономикасына, тактап айтканда тобокелдиктин ички факторлоруна таасир этүү маселелери курчууда.

2011-жылдын биринчи чейрегинде айрыкча, азык-түлүк товарларына баалардын өсүшүнүн уланып жатышынын натыйжасында керектөө бааларынын индексинин жогорулоосу күтүлүүдө. Мындан тышкары, инфляциянын өсүшкө ык койгон динамикасы сезондук факторлордун, көбүнчө мөмө-жемиш жана эт-сүт азыктарынын таасири астында калыптанат. Жыйынтыгында, баалардын өсүшү 2011-жылдын биринчи чейрегинде 5,5-6,0 пайыз чегинде болжолдонууда.

4.2.2-сүрөт. Инфляциянын 2011-жылдын биринчи чейрегине карата болжолдоосу

Бүтүндөй алганда, экономикадагы баа динамикасынын башка көрсөткүчү – ИДП дефлятору 2011-жылга 8,2 пайыз чегинде болжолдонууда.

Статистикалык тиркеме

1-таблица. Керектөө бааларынын индекси

(мурунку айга карата ай, пайыздар)

	2010-жыл					
	январь	февраль	март	апрель	май	июнь
Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси	101,3	102,5	101,0	99,0	100,2	100,1
Товарлар	101,4	102,8	101,0	98,8	100,0	100,1
Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар	102,0	101,9	101,5	99,2	98,9	99,9
Алкоголдуу суусундуктар, тамеки заттары	100,1	100,2	100,4	102,6	100,5	100,5
Азык-түлүктөн башка товарлар	100,9	104,8	100,6	97,3	101,4	100,2
Кызмат көрсөтүүлөр	100,4	100,7	100,8	100,1	101,5	100,5
Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар	102,0	101,9	101,5	99,2	98,9	99,9
Нан азыктары жана таруу	99,4	99,8	99,4	99,3	99,7	100,4
жогорку сорттогу буудай уну	99,6	99,5	99,8	99,5	99,4	100,2
биринчи сорттогу буудай уну	99,4	99,7	99,4	99,0	99,0	100,7
нан	100,0	101,0	100,0	100,1	99,8	100,5
Эт	101,1	101,3	102,3	100,9	100,6	100,8
Балык	102,4	103,2	100,3	101,3	100,1	100,1
Сүт азыктары, сыр жана жумуртка	100,9	99,9	98,4	98,6	98,3	98,7
Май жана тоң майлар	101,0	100,1	100,5	100,9	101,4	100,6
Жемиштер жана жашылчалар	104,4	108,4	105,7	97,1	93,3	97,9
жемиштер	102,1	101,6	101,4	100,8	100,4	109,5
жашылчалар	105,8	112,3	108,0	95,3	90,5	92,7
Кумшекер, джем, бал, шоколад жана конфеттер	108,4	101,7	101,4	98,5	98,5	98,9
кумшекер	113,6	102,4	101,7	97,2	98,0	98,0
Башка тамак-аш азыктары	98,1	100,3	100,1	99,9	99,4	103,9
Алкоголсуз суусундуктар	100,9	100,7	101,8	101,1	101,2	100,7
Алкоголдуу суусундуктар жана тамеки заттары	100,1	100,2	100,4	102,6	100,5	100,5
алкоголдуу суусундуктар	100,2	100,2	100,7	100,3	100,7	100,7
тамеки заттары	100,0	100,0	100,0	107,4	100,0	100,0
Кийим-кече жана бут кийим	100,4	100,7	100,4	100,9	101,5	100,0
кийим-кече	100,5	100,9	100,6	101,1	101,9	99,9
кийим тигүү үчүн материалдар	103,8	107,5	100,1	100,0	100,0	100,2
эр адамдар үчүн кийим	100,4	100,7	100,0	100,8	102,7	100,1
аялдар үчүн кийим	100,4	100,9	101,1	102,0	103,0	99,3
балдар жана ымыркайлар үчүн кийим	100,2	100,2	100,2	100,2	100,1	100,3
кийимди тазалоо, оңдоо жана прокатка берүү	100,4	101,1	105,3	100,0	101,3	101,3
ремонттун кошо алганда, бут кийим	100,2	100,2	100,0	100,6	100,4	100,3
эр адамдар үчүн бут кийим	100,2	100,4	98,3	99,8	100,2	100,2
аялдар үчүн бут кийим	100,0	100,1	102,7	101,6	100,2	100,3
балдар үчүн бут кийим	100,6	100,2	96,7	99,5	101,8	100,3
бут кийимди оңдоо	100,0	100,2	100,0	100,0	100,5	100,0
Турак-жай кызмат көрсөтүүлөрү, суу, электрэнергиясы, газ жана башка отундар	103,0	118,3	100,6	87,5	100,8	99,2
турак-жай үчүн ижара төлөмү	100,0	100,0	100,4	100,0	100,0	100,0
турак-жайларды күтүү жана ремонттоо үчүн материалдар	97,9	99,0	100,2	101,5	103,2	99,8
электр энергиясы, газ жана башка отундар	103,9	122,1	99,6	85,2	100,6	99,0
газ	100,7	100,1	100,7	100,9	100,2	100,5
Тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы	100,1	100,5	100,4	100,3	99,4	100,2
үй эмеректери жана тактага төшөлүүчүлөр	100,1	100,3	100,1	100,6	100,1	100,2
тиричилик текстилдик буюмдар	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0	100,1
тиричилик шаймандары	100,0	100,1	100,3	100,0	100,5	100,2
айнек буюмдар, ашкана жана тиричилик шаймандары	100,3	100,6	100,0	100,4	100,1	100,2
Саламаттыкты сактоо	100,3	102,4	113,4	100,3	101,3	99,7
Транспорт	98,5	100,2	99,7	100,6	104,6	101,6
авторанспортту сатып алуу	100,3	100,5	100,5	100,6	100,6	100,5
күйүүчү-майлоочу материалдар	97,7	99,5	101,0	105,6	113,4	104,5
бензин	97,4	99,4	100,3	105,1	112,8	104,5
дизель отуну	99,7	99,7	105,3	108,8	123,1	103,6
транспорт кызмат көрсөтүүлөрү	98,4	100,2	99,5	100,1	104,7	101,5
Байланыш	100,0	99,7	100,0	100,0	100,0	100,0
Эс алуу, көңүл ачуу жана маданият	100,0	100,8	100,3	100,5	104,4	103,1
маданий иш-чараларды уюштуруу б-ча кызмат көрсөтүүлөр	100,0	103,9	100,4	100,1	100,0	100,0
газеталар, китептер жана кеңсе товарлары	100,0	100,0	100,1	100,0	100,0	100,0
Билим берүү	99,6	100,5	100,0	100,2	100,0	100,0
Ресторандар жана мейманканалар	100,3	100,4	100,0	100,2	100,0	100,0
коомдук тамактануу	100,3	100,3	100,0	100,0	100,0	100,0
мейманкана тейлөөлөрү	100,2	101,6	100,3	103,3	100,7	100,2
Ар түрдүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр	103,0	101,9	101,9	100,3	100,4	100,6
жеке тейлөө	103,4	102,1	102,2	100,2	100,3	100,2

Булагы: КР УСК

2010-жыл					
июль	авг.	сен.	окт.	ноя.	дек.
Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын					
101,0	101,9	102,9	102,6	102,9	102,4
100,6	102,0	103,3	102,8	103,3	102,6
100,1	103,2	105,0	103,8	104,7	104,2
101,2	101,0	101,1	101,1	101,8	101,7
100,9	100,9	101,9	102,1	101,9	100,8
103,8	101,1	99,9	101,0	100,5	101,0
100,1	103,2	105,0	103,8	104,7	104,2
102,6	109,6	106,4	101,9	103,1	102,2
102,4	112,8	109,6	101,7	102,8	102,3
104,1	117,6	110,2	103,0	105,2	103,7
101,1	104,5	106,8	102,4	104,5	101,0
101,1	102,3	103,7	103,8	102,2	105,0
102,5	101,6	100,1	101,6	101,1	101,4
99,2	100,5	103,5	105,3	103,4	105,1
101,9	104,3	109,7	104,3	105,4	102,9
92,6	91,0	105,1	113,7	118,3	108,3
98,1	88,8	104,9	116,2	108,7	103,3
89,6	92,3	105,3	112,4	123,9	110,8
99,2	101,0	102,3	100,6	100,8	105,3
98,1	100,6	103,1	100,6	100,7	107,7
101,2	101,2	101,6	101,1	101,2	100,8
100,8	100,9	100,5	101,5	100,7	103,4
101,2	101,0	101,1	101,1	101,8	101,7
100,6	100,5	100,8	100,7	100,8	100,7
102,8	102,8	102,0	102,0	104,7	104,4
100,9	100,5	102,5	104,0	101,4	100,4
100,5	100,5	103,8	105,1	101,5	102,5
101,7	100,5	100,3	100,4	100,3	100,3
100,2	100,3	106,9	105,4	102,5	101,9
100,5	100,3	102,5	106,1	101,2	101,9
100,6	101,0	103,2	104,1	101,2	104,3
100,1	101,9	101,7	100,8	100,1	104,8
101,7	100,6	99,6	101,7	100,9	95,6
102,7	101,0	96,9	100,6	100,7	96,2
100,7	100,3	101,6	101,7	100,7	94,2
103,1	101,0	98,3	103,0	102,2	97,9
100,0	100,0	100,0	108,8	101,0	104,4
100,2	101,3	100,4	99,8	104,6	101,3
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
100,1	103,5	102,1	109,5	106,1	94,6
100,2	101,2	100,2	98,6	104,7	102,3
100,6	104,9	100,6	98,6	100,3	102,0
100,9	101,0	101,5	101,7	100,3	100,6
100,4	100,6	100,1	102,7	100,6	100,5
104,0	100,0	101,1	100,8	100,1	100,6
100,1	101,0	101,7	100,2	100,3	100,5
100,2	104,5	104,4	100,9	100,3	100,3
99,9	100,7	101,2	101,0	100,5	100,9
101,8	102,1	99,6	100,9	100,6	100,3
101,0	101,6	102,3	99,7	100,3	100,3
100,8	100,9	100,5	100,7	103,0	101,2
100,8	100,9	100,6	100,7	103,1	101,2
101,0	100,1	100,2	100,2	102,1	100,9
102,5	102,8	98,0	101,5	100,0	99,9
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
102,3	101,8	103,9	102,6	100,1	101,7
100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,1
100,0	104,2	109,0	103,9	100,0	103,4
100,1	100,4	104,4	100,0	101,0	99,8
109,9	100,7	100,8	101,2	101,0	101,5
110,2	100,7	100,8	101,1	101,0	101,5
100,0	99,7	100,5	104,1	100,2	100,1
102,1	100,4	102,3	101,5	100,6	102,5
100,6	100,5	102,8	101,5	100,8	102,9

2-таблица. Керектөө бааларынын индекси

(ай өткөн жылдын тиешелүү айына карата, пайыздар)

	2010-жыл					
	январь	февраль	март	апрель	май	июнь
Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси	100,7	102,9	104,3	102,9	102,9	103,6
Товарлар	100,6	103,1	104,7	103,0	102,8	103,5
Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар	94,3	97,5	100,0	98,9	97,4	99,3
Алкоголдуу суусундуктар, тамеки заттары	105,1	105,2	105,0	106,9	107,1	106,0
Азык-түлүктөн башка товарлар	110,9	111,8	112,4	108,9	110,2	109,2
Кызмат көрсөтүүлөр	102,4	103,3	103,6	103,6	104,8	105,1
Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар	94,3	97,5	100,0	98,9	97,4	99,3
Нан азыктары жана таруу	86,6	89,3	90,2	90,6	90,3	90,5
жогорку сорттогу буудай уну	78,1	82,2	84,2	88,9	93,6	92,5
биринчи сорттогу буудай уну	74,3	79,2	80,7	83,6	86,8	87,6
нан	90,2	91,8	92,5	94,8	95,3	95,8
Эт	100,9	100,9	103,2	105,3	105,4	105,8
Балык	103,1	105,6	105,1	106,0	105,8	106,7
Сүт азыктары, сыр жана жумуртка	94,8	95,5	97,5	98,7	98,1	98,4
Май жана тоң майлар	90,2	93,2	94,9	98,0	102,6	104,8
Жемиштер жана жашылчалар	82,2	90,0	96,0	87,6	81,1	89,4
жемиштер	88,5	89,4	90,9	89,8	86,8	101,5
жашылчалар	76,3	87,7	96,0	83,3	76,5	83,3
Кумшекер, джем, бал, шоколад жана конфеттер	126,2	129,7	132,1	129,9	123,5	120,2
кумшекер	146,4	152,0	155,8	152,0	139,8	133,4
Башка тамак-аш азыктары	99,2	99,9	100,5	101,0	100,3	104,3
Алкоголсуз суусундуктар	112,1	112,3	113,5	112,7	113,9	113,7
Алкоголдуу суусундуктар жана тамеки заттары	105,1	105,2	105,0	106,9	107,1	106,0
алкоголдуу суусундуктар	107,1	107,2	107,0	106,3	106,6	104,9
тамеки заттары	101,2	101,1	101,0	107,8	107,8	107,8
Кийим-кече жана бут кийим	108,7	108,9	109,3	109,8	110,9	109,3
кийим-кече	110,3	110,5	110,6	110,9	112,6	111,0
кийим тигүү үчүн материалдар	153,5	160,1	139,7	121,3	121,1	112,9
эр адамдар үчүн кийим	110,6	110,5	110,2	110,4	112,9	111,4
аялдар үчүн кийим	109,1	109,4	110,3	112,2	115,0	113,1
балдар жана ымыркайлар үчүн кийим	108,0	107,6	108,0	108,3	108,1	107,4
кийимди тазалоо, ондоо жана прокатка берүү	107,2	107,9	113,5	111,5	112,0	111,4
ремонтун кошо алганда, бут кийим	105,7	105,8	106,7	107,5	107,1	105,9
эр адамдар үчүн бут кийим	105,9	106,2	106,0	107,1	105,6	104,3
аялдар үчүн бут кийим	106,6	106,7	110,2	110,6	110,1	109,2
балдар үчүн бут кийим	104,2	104,4	101,6	101,9	103,6	102,0
бут кийимди ондоо	112,9	108,5	106,9	103,9	104,5	103,5
Турак-жай кызмат көрсөтүүлөрү, суу электрэнергиясы, газ жана башка отундар	113,7	122,4	124,1	109,2	110,4	108,4
турак-жай үчүн ижара төлөмү	101,0	100,7	100,4	100,4	100,4	100,4
турак-жайларды күтүү жана ремонттоо үчүн материалдар	106,9	103,2	103,6	105,1	108,1	97,1
электр энергиясы, газ жана башка отундар	115,6	126,6	127,2	109,0	110,2	109,3
газ	158,5	102,2	102,9	104,3	105,4	106,2
Тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы	109,1	109,0	107,5	105,5	104,5	103,6
үй эмеректери жана тактага төшөлүүчүлөр	105,2	105,4	104,4	103,2	103,1	103,2
тиричилик текстилдик буюмдар	140,9	140,0	125,1	110,0	110,1	102,6
тиричилик шаймандары	102,6	102,5	101,9	101,4	101,8	101,8
айнек буюмдар, ашкана жана тиричилик шаймандары	108,2	108,0	106,0	104,7	104,4	103,2
Саламаттыкты сактоо	110,4	112,4	127,5	127,5	128,8	127,9
Транспорт	98,9	100,4	102,0	102,8	108,2	109,3
авторанспортту сатып алуу	110,7	108,5	105,3	104,3	104,6	105,0
күйүүчү-майлоочу материалдар	125,4	129,2	135,8	147,0	168,6	168,7
бензин	134,9	137,0	143,9	155,0	175,7	173,4
дизель отуну	94,4	101,7	109,5	121,6	154,7	161,3
транспорт кызмат көрсөтүүлөрү	95,5	97,1	98,7	99,0	104,4	105,5
Байланыш	100,0	99,7	99,7	99,7	99,8	99,8
Эс алуу, көңүл ачуу жана маданият	111,3	109,4	108,8	108,6	112,8	115,9
маданий иш-чараларды уюштуруу б-ча кызмат көрсөтүүлөр	116,7	119,9	120,0	111,2	105,9	105,8
газеталар, китептер жана кеңсе товарлары	117,6	115,8	115,6	115,5	115,2	114,6
Билим берүү	101,0	101,3	101,3	101,4	101,3	101,3
Ресторандар жана мейманканалар	108,8	108,9	104,0	104,1	102,1	101,5
коомдук тамактануу	108,4	108,5	103,3	103,4	101,3	101,1
мейманкана тейлөөлөрү	118,3	119,6	118,9	122,2	122,4	108,9
Ар түрдүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрү	110,2	109,4	110,6	109,2	109,0	109,8
жеке тейлөө	110,2	110,6	112,4	110,5	110,1	110,6

Булагы: КР УСК

2010-жыл						Товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө керектөө бааларынын индекси
июль	авг.	сен.	окт.	ноя.	дек.	
106,0	109,2	112,1	114,9	117,5	119,2	Товарлар
105,8	109,3	112,7	115,7	118,6	120,4	Товарлар
102,6	108,4	114,4	118,9	123,7	127,0	Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар
107,2	108,1	108,8	109,7	111,6	112,9	Алкоголдуу суусундуктар, тамеки заттары
109,9	110,6	111,4	113,1	114,1	114,2	Азык-түлүктөн башка товарлар
108,9	109,9	109,4	110,7	111,0	111,9	Кызмат көрсөтүүлөр
102,6	108,4	114,4	118,9	123,7	127,0	Тамак-аш продуктулары жана алкогольсуз суусундуктар
94,4	104,9	113,7	117,2	121,7	126,0	Нан азыктары жана таруу
95,3	109,1	122,2	125,2	129,2	132,7	жогорку сорттогу буудай уну
94,2	113,6	128,1	132,5	140,2	147,3	биринчи сорттогу буудай уну
97,1	101,5	108,1	113,3	120,6	122,2	нан
107,7	111,4	115,1	119,0	121,9	127,9	Эт
110,6	112,7	113,8	115,2	116,3	116,8	Балык
99,5	100,5	103,0	107,1	109,1	112,0	Сүт азыктары, сыр жана жумуртка
106,8	111,1	122,4	129,0	136,0	137,8	Май жана тоң майлар
96,6	97,7	104,9	121,1	136,5	137,0	Жемиштер жана жашылчалар
111,0	109,3	119,3	139,7	143,5	138,8	жемиштер
90,9	93,5	99,4	113,7	135,0	137,8	жашылчалар
113,7	115,4	115,2	114,0	114,8	117,3	Кумшекер, джем, бал, шоколад жана конфеттер
120,3	121,9	120,5	118,8	119,4	122,5	кумшекер
106,0	107,1	108,8	107,1	108,5	108,9	Башка тамак-аш азыктары
113,9	114,2	113,9	112,6	111,2	115,1	Алкоголсуз суусундуктар
107,2	108,1	108,8	109,7	111,6	112,9	Алкоголдуу суусундуктар жана тамеки заттары
105,5	105,9	105,9	106,3	107,1	107,0	алкоголдуу суусундуктар
110,8	113,5	115,8	118,1	123,6	129,0	тамеки заттары
109,7	110,1	110,8	114,5	114,9	114,5	Кийим-кече жана бут кийим
111,0	111,3	112,7	117,6	118,6	120,4	кийим-кече
114,4	114,7	114,7	114,9	115,4	115,7	кийим тигүү үчүн материалдар
111,3	111,4	115,5	120,4	122,7	123,9	эр адамдар үчүн кийим
113,1	113,0	113,2	119,3	119,9	120,9	аялдар үчүн кийим
107,6	108,4	108,9	112,8	113,1	116,5	балдар жана ымыркайлар үчүн кийим
111,6	113,4	114,5	115,0	114,9	120,3	кийимди тазалоо, ондоо жана прокатка берүү
106,8	107,4	106,7	107,9	107,1	101,6	ремонтун кошо алганда, бут кийим
105,5	106,5	103,0	103,5	101,9	97,2	эр адамдар үчүн бут кийим
109,6	109,8	110,5	111,3	110,6	103,9	аялдар үчүн бут кийим
104,5	105,6	104,7	107,8	108,0	104,5	балдар үчүн бут кийим
103,3	103,0	103,0	111,7	112,4	115,6	бут кийимди ондоо
109,0	110,7	111,4	110,3	114,7	115,5	Турак-жай кызмат көрсөтүүлөрү, суу электрэнергиясы, газ жана башка отундар
100,4	100,4	100,4	100,4	100,4	100,4	турак-жай үчүн ижара төлөмү
100,7	106,3	109,1	117,6	124,4	117,9	турак-жайларды күтүү жана ремонттоо үчүн материалдар
109,5	110,8	111,2	109,0	113,3	115,1	электр энергиясы, газ жана башка отундар
106,9	112,0	112,8	110,7	109,6	110,3	газ
104,2	104,9	106,2	107,8	106,9	106,9	Тиричилик буюмдары жана тиричилик техникасы
103,6	103,6	103,0	105,5	106,1	106,3	үй эмеректери жана тактага төшөлүүчүлөр
106,7	106,5	107,6	107,8	107,0	106,8	тиричилик текстилдик буюмдар
101,3	102,1	104,0	104,2	104,5	105,0	тиричилик шаймандары
102,9	107,3	111,5	112,4	112,6	112,7	айнек буюмдар, ашкана жана тиричилик шаймандары
123,5	122,6	123,8	124,8	123,3	123,1	Саламаттыкты сактоо
110,3	111,0	109,8	111,3	111,1	110,9	Транспорт
105,8	106,9	108,6	108,7	108,8	108,4	авторанспортту сатып алуу
157,4	142,5	131,8	130,7	130,3	131,8	күйүүчү-майлоочу материалдар
158,9	140,3	128,1	126,8	126,9	129,3	бензин
161,5	161,5	161,6	162,2	156,3	151,9	дизель отуну
107,9	110,4	108,2	110,5	109,9	109,2	транспорт кызмат көрсөтүүлөрү
99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	99,8	Байланыш
118,2	118,5	118,4	121,4	121,4	123,5	Эс алуу, көңүл ачуу жана маданият
104,8	104,4	104,6	104,6	104,6	104,8	маданий иш-чараларды уюштуруу б-ча кызмат көрсөтүүлөр
113,8	114,4	113,7	118,1	118,1	122,1	газеталар, китептер жана кеңсе товарлары
101,3	101,6	105,2	105,9	106,3	105,9	Билим берүү
111,3	112,0	112,9	114,0	115,1	116,7	Ресторандар жана мейманканалар
111,3	112,1	113,0	114,0	115,1	116,8	коомдук тамактануу
108,7	108,2	107,6	111,3	111,4	111,4	мейманкана тейлөөлөрү
112,1	112,5	114,8	116,4	116,4	118,9	Ар түрдүү товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр
111,3	111,7	114,5	116,0	116,2	119,1	жеке тейлөө

3-таблица. Баалардын индекси жана импорттун 2010-жылдын январь-ноябрь айлары үчүн физикалык көлөмүнүн индекси

Товардын аталышы	2010-ж.	2010-ж.	2009-ж.	Индекстер		
	11 айы	11 айы	11 айы	баасы	физ. көлөмү	наркы
	млн. АКШ долл	млн. АКШ долл	млн. АКШ долл			
	п10*р10	п10*р09	п09*р09	А/В	В/С	А/С
Мунай жана мунай заттары жана ушундай эле материалдар	821,5	552,0	633,1	1,49	0,87	1,30
Дары-дармектер (ветеринардык дары-дармектерди кошо алганда)	85,4	69,8	65,4	1,22	1,07	1,30
Чоюн жана болот	84,2	67,1	92,3	1,25	0,73	0,91
Жүк ташуучу авт-дер жана атайы багытка каралган автомобилдер	77,4	37,2	38,5	2,08	0,97	2,01
Эт жана эт азыктары	67,0	61,3	39,2	1,09	1,56	1,71
Кант, кант кошулган азыктар жана бал	57,6	42,9	55,0	1,34	0,78	1,05
Эфир майлары, резиноиддер жана парфюмердик каражаттар	56,8	69,5	48,6	0,82	1,43	1,17
Дан эгиндери (полба (буудайдын бир түрү) ж-а угут, тартылбаган шак)	56,7	62,1	58,4	0,91	1,06	0,97
Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар	51,7	45,7	50,4	1,13	0,91	1,03
Газ абалындагы жаратылыш газы	48,4	52,9	58,7	0,92	0,90	0,83
Электрические линейные телефонные или телеграфные аппараты	44,1	154,7	28,6	0,29	5,42	1,54
Жасалма текстиль материалдарынан кездемелер	43,6	44,6	43,8	0,98	1,02	1,00
Өсүмдүк майлары жана тоң майлар	42,9	38,5	32,1	1,12	1,20	1,34
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	41,4	34,7	40,6	1,19	0,86	1,02
Резина дөңгөлөктөрү	37,6	28,9	32,3	1,30	0,89	1,16
Органикалык эмес химиялык заттар	35,9	66,8	71,7	0,54	0,93	0,50
Таш, кумду, кендерди электен өткөрүү, майдалоо маш. тетиктери	34,5	21,9	30,0	1,57	0,73	1,15
Таш көмүр, кокс жана брикеттер	34,4	32,7	22,9	1,05	1,43	1,50
Жашылча жана жемиштер	27,9	24,3	23,0	1,15	1,05	1,21
Синтетикалык материалдан жасалган бут кийим	25,7	24,5	20,7	1,05	1,18	1,24
Арааланган же узунунан жарылган ийне жалб-туу өсүмдүк жыгачтары	24,8	23,1	27,4	1,07	0,84	0,90
Баштапкы формадагы пластмасса	24,8	19,6	17,5	1,26	1,12	1,42
Жер семирткичтиктер	24,1	23,9	15,7	1,01	1,52	1,53
Алкоголдук суусундуктар	23,4	20,0	24,3	1,17	0,82	0,96
Башка категорияларга кирбеген, баалуулукка жатпаган металлдар	21,4	12,6	23,6	1,69	0,54	0,91
Башка категорияга кирбеген тамак-аш азыктары жана препараттар	21,3	28,6	21,7	0,75	1,32	0,98
Дан азыктарынан, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар	20,4	23,3	16,5	0,88	1,41	1,24
Кант кошулган мин. суулар жана алкогольсуз суусундуктар	19,9	19,4	17,3	1,03	1,12	1,15
Механикалык күрөктөр, эксковаторлор жана сузгуч жүктөгүчтөр	18,3	7,6	14,5	2,39	0,53	1,26
Баштапкы эмес формада пластмасса	17,9	15,1	14,0	1,19	1,08	1,28
Түс өзгөртүүчү жана ийлөөчү заттар, боектор	17,4	14,5	18,9	1,20	0,77	0,92
Тыгыздалган жана калыбына келтирилген жыгачтар	17,3	15,9	17,0	1,09	0,94	1,02
Жеңил авт-р, эл ташуу үчүн каралган транспорт каражаттары	15,5	13,3	12,6	1,16	1,06	1,23
Кол менен жана машина менен иштетилүүчү инструменттер	13,5	15,7	7,0	0,86	2,23	1,92
Көтөргүчтөр жана токтоосуз иштеген конвейерлер	13,1	1,7	2,1	7,91	0,80	6,32
Электр трансформаторлору	12,7	5,1	3,3	2,47	1,56	3,84
Курулуш жана тоо кен өнөр жайы үчүн машиналар	12,0	6,6	8,0	1,82	0,82	1,49
Күрүч	11,7	8,2	21,7	1,43	0,38	0,54
Бульдозерлер, грейдерлер жана өзү жүрүүчү текшилөөчүлөр	11,6	8,6	13,7	1,35	0,62	0,84
Даяр эмес тамеки, тамеки калдыктары	11,1	11,3	4,8	0,99	2,34	2,30
Кофталар, пулеверлер, кардигандар жана ушу сыяктуу кийимдер	10,9	9,3	7,5	1,17	1,24	1,45
Башка категорияга кирбеген электр бөлүштүргүч жабдуулар	10,7	6,3	8,2	1,71	0,77	1,31
Маргарин жана жуурулган май	10,4	8,0	10,6	1,30	0,76	0,98
Медициналык жана фармацевтикалык дары-дармектер	10,1	9,5	9,5	1,07	1,00	1,06
Темирден, чоюндан ж-а болоттон жас-ган мыктар, гайкалар, буроолор	10,0	6,2	10,3	1,60	0,60	0,97
Май жана сырдан башка, сүт жана сүт азыктары	9,5	7,7	8,8	1,2	0,9	1,1
Чыпкалоочу ж-а тазалоочу маш. ж-а суюктуктар ж-а газ ү-н жабд-лар	9,4	2,4	3,4	4,0	0,7	2,8
Башка категорияларга кирбеген ар кандай химиялык заттар	9,4	4,5	8,8	2,1	0,5	1,1
Башка категорияларга кирбеген электр жылытуучу приборлор	5,9	5,8	4,3	1,0	1,3	1,4
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ доллары)	2 213,1	1 885,8	1 858,4	1,17	1,01	1,19
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	73%		69%			
Бардыгы болуп импорт	3 019,1		2 688,3			

УСКнын СИФ баасындагы маалыматтары боюнча; таблицанда импорттун баштапкы 45 ири статьясы келтирилген
 п- товардын импортунун физикалык көлөмү
 р-товардын эсептешүү импорттук баасы

4-таблица. Баалардын индекси жана экспорттун 2010-жылдын январь-ноябрь айлары үчүн физикалык көлөмүнүн индекси

Товардын аталышы	2010-ж.	2010-ж.	2009-ж.	Индекстер		
	II айы	II айы	II айы	баасы	физ. көлөмү	наркы
	млн АКШ долл n10*p10	млн АКШ долл n10*p09	млн АКШ долл n09*p09			
А	В	С	А/В	В/С	А/С	
Монетардык эмес алтын	493,5	401,8	356,8	1,23	1,13	1,38
Органикалык эмес химиялык заттар	160,9	207,1	220,5	0,78	0,94	0,73
Жашылча-жемиштер	86,8	110,7	78,3	0,78	1,41	1,11
Мунай, мунай заттары жана ушундай эле материалдар	62,6	48,4	164,7	1,29	0,29	0,38
Электр тогу	45,6	63,0	37,3	0,72	1,69	1,22
Блузкалар, кофталар жана кофта-блузкалар	27,5	27,8	21,5	0,99	1,29	1,28
Пахта	21,5	15,4	18,1	1,40	0,85	1,19
Май жана сырдан тышкары сүт жана сүт азыктары	21,2	21,0	14,3	1,01	1,47	1,48
Иштетиле элек тамеки; тамеки калдыктары	20,9	20,1	14,1	1,04	1,43	1,48
Ысыгуу лампалары	17,7	18,1	16,6	0,98	1,09	1,06
Аялдар ж-а кыздар ү-н шымдар, комб., бриджалар жана чолок шымдар	15,0	14,3	8,1	1,05	1,78	1,86
Көйнөктөр	14,3	12,0	10,1	1,19	1,19	1,42
Аялдар үчүн токулган же түйүлгөн кийимдер	12,6	15,0	1,5	0,84	9,87	8,32
Юбкалар жана юбка-шымдар	8,8	9,1	5,5	0,97	1,64	1,60
Эркектер ж-а балдар ү-н шымдар, комб., бриджалар жана чолок шымдар	8,6	7,8	4,4	1,11	1,75	1,95
Түйүлгөн жана токулган байпактар	7,4	6,8	2,2	1,08	3,09	3,33
Пальтолор, кыска пальтолор, жамынгычтар жана плаўтар	7,0	6,5	3,4	1,08	1,92	2,07
Баалуулукка жатпаган металлдардан жасалган буюмдар	6,2	4,1	3,7	1,52	1,11	1,69
Эт жана эт азыктары	6,0	2,6	1,1	2,36	2,25	5,30
Сыр жана быштак	5,9	7,6	5,9	0,77	1,28	0,99
Башка категорияларга кирбеген, кен болбогондордон жасалган буюмдар	5,5	5,6	2,0	0,98	2,80	2,74
Таш, кум жана шагыл	5,4	6,4	4,8	0,85	1,34	1,14
Кант кошулган мин. суулар жана алкогольсуз суусундуктар	5,4	5,4	4,3	0,99	1,26	1,24
Металл сыныктары жана кара металл калдыктары	5,3	5,1	2,9	1,04	1,72	1,79
Жүк ташуучу жана атайы багытка каралган автомобилдер	5,1	6,3	10,1	0,82	0,62	0,51
Кагаз, картон жана алардан жасалган буюмдар	5,1	5,4	5,9	0,94	0,92	0,86
Чоюн жана болот	5,1	5,2	0,8	0,98	6,36	6,26
Май жана тоң майлар жана сүттөн алынган башка майлар	5,0	7,4	1,2	0,67	5,97	4,00
Электрлиниялык телефондук же телеграфтык аппараттар	4,8	1,3	0,6	3,62	2,09	7,56
Алюминий	3,5	2,1	1,7	1,63	1,22	1,99
Металл сыныктары ж-а баалуулукка жатп. түстүү металл калдыктары	3,3	2,9	1,5	1,14	1,94	2,21
Тирүү малдар	3,1	2,5	4,2	1,23	0,60	0,74
Аялдар үчүн курткалар жана блейзерлер	3,1	3,3	1,5	0,92	2,27	2,10
Башка категорияга кирбеген тамак-аш азыктары жана препараттар	2,9	3,9	2,2	0,74	1,76	1,30
Самолеттор жана башка учуучу аппараттар	2,7	3,2	2,5	0,85	1,29	1,09
Аялдар үчүн костюмдар	2,7	2,4	3,2	1,10	0,76	0,83
Кофе, чай, какао, таттуулар жана алар кошулган азыктар	2,6	3,6	3,0	0,73	1,21	0,89
Идиш жуучу маш-лар; толтуруу ү-н маш-лар; таңгактоо ү-н машиналар	2,6	0,5	0,2	5,79	2,71	15,71
Сактоо жана ташуу үчүн металл челектери	2,5	0,2	0,0	16,09	3,34	53,66
Ири мүйүздүү мал терилеринен булгаарылар	2,4	2,9	2,7	0,84	1,08	0,91
Эр адамдар үчүн костюмдар	2,3	2,3	1,2	1,0	1,9	1,9
Эр адамдар үчүн токулган же согулган кийимдер	2,3	1,9	0,2	1,2	10,1	11,7
Дан азыктарынан, ундан жана крахмалдан жасалган азыктар	2,0	1,7	2,7	1,2	0,6	0,7
Жүктөрдү ташуу үчүн авт-дер жана атайы багытка каралган авт-дер	1,9	0,8	0,5	2,5	1,4	3,6
Кант, канттан жасалган азыктар жана бал	1,9	6,3	0,4	0,3	15,0	4,4
Күмүш	1,8	1,3	1,5	1,4	0,9	1,3
Свинец	1,8	1,5	0,9	1,2	1,6	2,0
Башка катег. кирбеген, баалуулукка жатп. металлдардан жас. буюмдар	1,8	1,9	1,8	1,0	1,0	1,0
Курулуш үчүн иштетилген таш жана андан жасалган буюмдар	1,6	1,8	0,9	0,9	2,0	1,9
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (млн. АКШ доллары)	1 134,5	1 100,5	1 047,6	1,03	1,05	1,08
Жыйынтыгында номенклатура боюнча (жалпы импорттон %)	91%		89%			
Бардыгы болуп импорт	1 251,1		1 172,1			

УСКнын ФОБ баасындагы маалыматтары боюнча; таблицанда экспорттун баштапкы 46 ири статьясы келтирилген
 n- товардын экспорттунун физикалык көлөмү
 p-товардын эсептешүү экспорттук баасы

Глоссарий

Базалык инфляция – баанын кыска мөөнөттүү, структуралык жана сезондук өзгөрүүлөрүн эске албаган инфляция тренди катары аныкталат. Башкача айтканда, инфляция көрсөткүчүн эсептөөдөн (начар түшүмдүн алынышы, КММ рыногунда баа таасири, газга жана электрэнергиясына ж.б. тарифтердин административдик өзгөртүлүшү сыяктуу) сезондук же тышкы факторлор менен шартталган, товарларга баанын өсүшү алынып салынат. Улуттук банк, базалык инфляция динамикасын жөнөкөй алып салуу ыкмасында эсептейт. Бул ыкма КБИден аларга белгиленген баа, ар кандай таасирлерге өтө эле ийкемдүү болгон товарлар жана кызмат көрсөтүүлөрдүн айрым категорияларын же бүтүндөй тобун алып салууну түшүндүрөт. Адатта, мындай товарларга айрым азык-түлүк товарлары, энергопродукциялары жана Өкмөт тарабынан административдик жол менен белгиленген тарифтер кирет.

Жөнгө салуунун калыбына келтирилген мамлекеттик казна векселдери – бул, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Улуттук банк алдындагы карызын кайра тариздөөнүн натыйжасында, Финансы министрлиги тарабынан чыгарылган жүгүртүү мөөнөтү 3, 6 жана 12 айлык купондук баалуу кагаздар. Бул баалуу кагаздарды калыбына келтирүү төмөнкүчө: Улуттук банктын портфелиндеги МКВлардын (у) төлөө күнү, Финансы министрлиги төлөө менен бирге эле, төлөнгөн баалуу кагаздардын санына барабар санда МКВлардын (у) жаңы санын чыгарат.

Мамлекеттик казна векселдери – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кыска мөөнөттүү (3,6 жана 12 айлык) дисконттук баалуу кагаздары. Финансы министрлиги МКВлардын эмитенти болуп саналат. МКВларды жайгаштыруу Улуттук банк тарабынан өткөрүлгөн аукциондор аркылуу жума сайын ишке ашырылат. Аукциондорго катышуу укугуна тике катышуучулар ээ (Улуттук банк менен келишим түзүшкөн алгачкы дилерлер, финансы-кредиттик мекемелер). Юридикалык сыяктуу эле, жеке адамдар дагы Кыргыз Республикасынын МКВларынын ээси боло алышат. МКВлардын экинчилик рыногундагы бүтүмдөр Улуттук банктын электрондук соода системасы аркылуу жүзөгө ашырылат, ал алгачкы дилерлерге жана алардын кардарларына МКВларды өз жумуш ордуларынан сатып алуу/сатуу боюнча операцияларды түзүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Мамлекеттик казна облигациялары – Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн пайыздык кирешеси (купон) жана жүгүртүү мөөнөтү 1 жылдан жогору болгон узак мөөнөттүү мамлекеттик баалуу кагаздар. Финансы министрлиги МКОнун эмитенти болуп саналат. Улуттук банк, МКОнун чыгарылыштарын тейлөө боюнча Генералдык агенттик болуп саналат.

Акча базасы – Улуттук банктын жүгүртүүгө чыгарылган накталай акчалар боюнча милдеттенмелери жана Кыргыз Республикасынын улуттук валютасындагы башка депозиттик корпорациялар алдындагы милдеттенмелери.

Акча топтому – ликвиддүүлүк деңгээли боюнча классификацияланган акча массасы: M0; M1; M2; M2X.

M0 – банктардан тышкаркы акча.

M1 – M0 + талап боюнча төлөнүүчү улуттук валютадагы депозиттер.

M2 – M1 + улуттук валютадагы мөөнөттүү депозиттер.

M2X – M2 + чет өлкө валютасындагы депозиттер.

Жүгүртүүдөгү акча – Улуттук банктын кассасындагы накт акчаларды эсептеп алып салуу менен жүгүртүүдө чыгарылган акча.

Ички дүң продукциянын дефлятору – бул, экономикадагы баалардын өсүшү эсебинен ИДПдагы өзгөрүүлөрдү мүнөздөгөн экономика тармактарынын бааларынын жыйынтыктап алынган индекси. ИДПнын дефлятору өтүп жаткан жылдын баасындагы номиналдык ИДПнын өткөн жылдын баасындагы ИДПнын өлчөмүнө карата катышы катары эсептелинет.

Башка депозиттик корпорациялар – борбордук банктан башка, бардык финансы-корпорациялары-резиденттер, финансылык ортомчулук алардын ишинин негизги түрү болуп саналат жана алар кеңири мааниде колдонулуучу акча массасынын (M2X) улуттук аныктамасына камтылган милдеттерди эмитирлешет.

Өндүрүүчүлөрдүн бааларынын индекси – жергиликтүү өндүрүүчүлөр өз продукцияларынан алган, сатуу баасындагы орточо өзгөрүүлөрдү өлчөйт. КБИ эсептөөлөрүндө колдонулган маалыматтар экономиканын өндүрүш секторунун дээрлик ар бир тармагынын ишин чагылдырган 148 ишканадан алынат. Бул ишканалардын тизмесине тиешелүү регионго мүнөздүү болгон жана менчик формасынан көз карандысыз ошол өнөр-жай тармагы үчүн типтүү болгон ишканалар камтылат.

Инфляция экономикада керектөө баасынын жалпы деңгээлинин жогорулоосун түшүндүрөт. Инфляция деңгээлине сандык баа берүү үчүн керектөө баасынын индекси (КБИ) колдонулат. КБИ калайык-калк өндүрүштүк эмес керектөө үчүн сатып алган товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө баа деңгээлинин өзгөрүүсүн чагылдырат. Индексти эсептөөдө тандалып алынган 342 товардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн сатып алуу баасы колдонулат, тандалып алынгандар 7 шаардык жана 2 райондук борборлордогу соода жана кызмат көрсөтүү чөйрөсүнүн 1496 ишканаларына айына 45 миң баага чейинкини түзөт.

«Овернайт» кредити улуттук валютада күрөөлүк камсыздоо алдында банктын кыска мөөнөттүү ликвиддүүлүгүн колдоо үчүн бир күнгө берилет. Күрөөлүк камсыздоо катары Кыргыз Республикасынын Улуттук банк аркылуу жайгаштырылган, «овернайт» кредити берилген күндөн тартып 12 айга чейинки төлөө мөөнөтүнө ээ, мамлекеттик баалуу кагаздары кабыл алынат. Алар боюнча пайыздык чен Улуттук банктын эсептик ченинен 1,2 өлчөмүндө белгиленет. Бул кредит коммерциялык банктын демилгеси боюнча берилип турат.

Финансылык эмес активдер экономикалык активдердин төмөнкү категорияларын өзүндө камтыйт: негизги фондулар, материалдык жүгүртүү каражаттарынын запастары, баалуулуктар жана өндүрүлбөгөн активдер (табигый жана материалдык эмес).

Ноталар – бул, Улуттук банк тарабынан 7, 14, 28, 91 жана 182 күндүк мөөнөткө жумалык аукциондордо жүгүртүүгө чыгарылган мамлекеттик кыска мөөнөттүү баалуу кагаздар. Алардын кирешелүүлүгү коммерциялык банктардын талабы жана сунушуна жараша аныкталат. Банк тутумунан улуттук валютадагы ликвиддүүлүктү алып салуу, ноталардын аукциондорун өткөрүү максаты болуп саналат.

Улуттук банктын репо операциялары – бул, мамлекеттик баалуу кагаздарды келечекте белгиленген күнү жана алдын-ала макулдашылган баада кайтара сатуу/сатып алуу милдеттенмеси менен сатып алуу (тике репо)/ сатуу (кайтарым репо) операциясы.

Өндүрүштүк ажырым (же ИДП ажырымы) – бул, ИДПнын потенциалдуу мүмкүн болуучу жана айкын көлөмүнүн ортосундагы айырма. Өндүрүштөгү ажырым экономиканы активдештирүү жана стагнациялоо индикатору болушу мүмкүн. Эгерде айкын ИДП потенциалдуудан аз болгон шартта ($Y < Y^*$), экономикада «рецессия ажырымы» түптөлгөн деп эсептөө кабыл алынган, ал дефляциялык процесстердин болушунун ыктымалдуулугун көрсөтөт. Ал эми тескерисинче, эгерде айкын ИДП потенциалдуудан чоң болгон ($Y > Y^*$) шартта, чогуу алгандагы суроо-талаптын өсүшү чогуу алгандагы сунуштун өсүшүнөн артат, бул инфляциялык басымдын күчөшүнө түрткү берет.

Мамлекеттик бюджеттин операциялык ишке чыгашалары – бул, финансылык эмес активдерди сатып алуу боюнча операцияларды кошпогондо, мамлекеттик башкаруу секторунун активдеринин таза наркынын азайышына алып келген бардык операциялар.

Своп операциялары – бул, улуттук валютадагы акча каражаттарын чет өлкө валютасындагы эквиваленттүү суммага алмашуу, же тескерисинче алдын-ала макулдашылган шарттарда негизги суммаларды жана чегерил-

ген пайыздарды кайтара алмашуу милдеттенмеси менен ишке ашырылган операциялар.

Калайык-калктын акчалай кирешелеринин квинтилдик топтор боюнча түзүмү калктын кирешелеринин өлчөмү боюнча, алардын ар бири калктын 20 пайызынан турган 5 (квинтилдик) топтор боюнча дифференциацияланышын чагылдырат. Калктын кирешелерин дифференциациялоону аныктоонун мындай ыкмасы, калктын жалпы санын мисалы, коомдун жалпы кирешесин кирешеси көбүрөөк же аз кирешелүү топторго кирген калктын үлүшүнө бөлө алгандай негизде беш бирдей топко бөлүүнү болжолдойт.

Эсептик чен – бул, экономикадагы акча ресурстарынын наркын аныктоодо негизги багыт берүүчү катары колдонулган инструмент. Эсептик чендин өлчөмү Улуттук банктын 28 күндүк ноталарынын аларды жайгаштыруу боюнча акыркы өткөрүлгөн 4 аукционунда калыптанган кирешелүүлүгүнүн орточолонгон маанисине теңештирилген.

Кыскартылган сөздөрдүн тизмеси

ИДП	Ички дүң продукция
МКВ	Мамлекеттик казна векселдери
МКВ (ж)	Жөнгө салуунун калыбына келтирилген мамлекеттик казна векселдери
МКО	Мамлекеттик казна облигациялары
КММ	Күйүүчү-майлоочу материалдар
МБК	Мамлекеттик бажы комитети
КБИ	Керектөө бааларынын индекси
ӨБИ	Өндүрүүчүлөрдүн баа индекси
КР	Кыргыз Республикасы
Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
ҮЧТКУ	Үй чарбасын тейлеген коммерциялык эмес уюмдар
УСК	Улуттук статистика комитети
БФКМБ	анктык эмес финансы-кредиттик мекеме
ЖЧК	Жоопкерчилиги чектелген коом
ОПЕК	Мунайды экспорттоочу өлкөлөрдүн уюму
РК	Казакстан Республикасы
РФ	Россия Федерациясы
СИФ	Имorterдун чек арасындагы баа (cost, insurance, freight)
КМШ	Көз карандысыз Мамлекеттер шериктештиги
АКШ	Америка Кошмо Штаты
СФРБ	Банктарды рефинансылоонун адистештирилген фонду
ФОБ	Экспортер өлкөнүн чек арасындагы баа (free on board)